

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

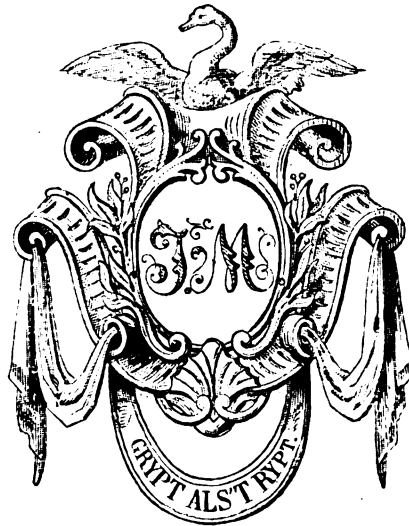
- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Her 368

H. 368

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEK

900000

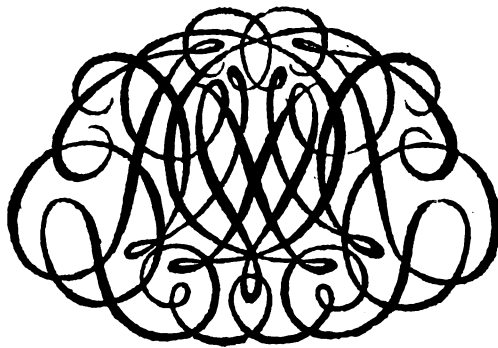

K O R T E
W E G W Y Z E R,
T E R
S P E L - S P R A A K - en
D I C H T K U N D E N .

*Tót gemak voor 't gebeugen van Ouden en Jon-
gen, in Neederduitse Dichtmaate, op 100
Bladzyden gesteld;*

D O O R
J A N V A N B E L L E .

*Te Haarlem gedrukt, by IZAAK VANDER VINNE, Boek- en
Papierverkooper in de Warmoesstraat, 1748.*

V O O R R E E D E N .

^{ik} **H**eb dit Gedicht van onze Moederspraake:
(„ *Stom zy die hier te weinig werks van maake,*
Is 't vonnis van * Tenkate, het *Vignet*
Zyns eersten Deels † Aanleiding bygezet,)
Voor langen tyd my zelve voorgeschreeven,
Om langs dit Snoer myn' Lessen uit te geeven
Aan teêre Jeugd óf Heeren van fatsoen,
Ten einde om daar hun voordeel meê te doen.

Nu schynt de tyd óf 't uur eerlang geboren,
Om dit Gedicht in 't Licht te zien óf hooren,
Des meenigwerf door Vrinden, Man en Maagd,
Gelyk men' zegt, verzógt, ja zelf geplaagd;
Maar ik, voor my, te need'rig van gedagten,
Om eenig heil voor my te mogen wagten
Van dit papiere en moedernaakte Kind,
Was niet zeer ligt tót de Overgaav' gezind,
Tót de Overgaave aan snoode Plonderaaren,

* 2

Die

* *Lambert*; † Tót de Kennisse van het verhévene Deel der NEDER-
DUITSE SPRAKE. Zyne woorden zyn eigentlyk, „ *Dat by Stom zy*
„ *die de Spraake gering schat.*

V O O R R E E D E N .

Die ligt geen Lid aan 't Lyfje zouden spaaren.

Dóch, aangemerkt van alle Drukkers één,
(Kon 't minder zyn?) my geen Verdrukker fcheen,
Door Baatzugt, by de meesten ingekroopen,
En, neevensdien, een Vrind, (als 't is te hoopen,)
My, zoetelyk, omtrent op deeze wys,

In de ooren beet: Waarom? en om wat prys

: Dit Werkje dus in 't donker laten blyven?

: Dit Werkje, dat de Jeugd zou kunnen flyven,

: Door Rymmaat, die 't geheugen zeer versterkt?

: Door Kortheid, die het eerst word opgemerkt?

: Door Klarheid, die, het vatbaarst voor de zinnen

: Van Oud en Jong, in 't kort veel velds kon winnen?

Gevoelde ik my, (wie weet door welke een' gril?)

Ontkluiserd van myn' ingebelden Wil,

En gaf 't F I A T om 't Werk te laten drukken.

Welaan, myn' Póp! het moge u dan gelukken,

Dus moedernaakt te komen voor den dag,

Ontbloot van hulp, van voorspraake óf gezag.

De onnozelheid, alom in u bevonden,

Bly-

V O O R R E E D E N.

Blyve onbevlekt, blyve eeuwig ongeschonden
Van Lastertaal. En als het u gebeur'
Dat niemant zig aan uwe naaktheid steur',
En liefst iets brenge om deeze wat te dekken,
't Zal my ten Spoor' tót meer gepops verstreken.

Hiermeê, vaarwel: ik neem van u aldus,
Hertsvrindelyk, myn' afscheid met een kus.

Nu moest ik nóg den *Last're slegs berigten*:
Dit Werk dient meest tót stigten, nooit ontstigten.

Een talloos Tal van Mensen schrikt en beeft,
Wanneer men 't slegs den Naam te kennen geeft
Van Spel-óf Spraak-óf Dichtkunst, uitgezonderd
Een klein Getal, dat zig, met recht, verwondert,
Wanneer het slegs maar één van die beschouwt,
Waarin, ook hoc, men vasten reegel houd'.

Geen wonder: want dit talloos Tal, omvangen
Van de Iedelheid, ja zelf daaraan verhangen,
Verworgd, vermoord, als een * Iskariot,
Door Zelfmoord, bind zig zelve keele en strót

* 3

Der

* Judas.

V O O R R E E D E N .

Der Ziele, met den Stróp van dertel zingen,
En speelen, óf met dansen en met springen,
Met Dóbbel- óf met Kaartspel, en wat meer?
Tót laster van den allerhoogsten Heer'.

Een ander wil (de Kreup'len slaan met Krukken,) Zyn' naaften Buur door Logentaal verdrukken,
En maaken van een' Veeft een' Donderslag,
(Gelyk men zegt,) dat is, een groot gewag
Van, wat het zy, by hem waankwaade zaaken,
Waarvan hy Slót nóch Reekening kan maaken.

Een ander, lui, slaat nimmer hand aan 't Werk
Van Goed óf Kwaad, en waant: ô Kerk! ô Kerk!
Dat al zyn doen, slegs uiterlyk gefeemel,
De waare Weg óf 't Rigtsnoer zy ten Heemel.

Dóch zoude ik, al wat Kunst en Wcetenschap,
Hoe groot óf klein, den allerlaatsten trap
Van Lastertaale op 't herte zoekt te geeven,
Hier melden; 'k had geen' rust van al myn Léven.
Derhalven wend óf keer ik my tót hen,
Waarin ik lust en veel' begeerte erken

Om

V O O R R E E D E N .

Om Spel- en Spraak- en Dichtkunst, naer behooren,
Goedwillig en onzydig na te spooren ;
Verzoekende elk derzelveu , wie 't ook zy,
Dat hy dit Stuk van Lasterfmet bevry' ,
Indien 't hem slegs genoegzaam mogt' behaagen.

Ten welken einde u 't Werk word opgedraagen
Van hem, die zig niets meesterlyks beroemt,
Maar, gants oprecht, hierin uw Dienaar noemt.

JAN van BELLE.

Eeni-

Eenige DRUKFEILEN, dus te verbeteren

- Bladz: 6, Staat boven aan, Dichtkunden, dóch noodloos.
39, staat op den kant, *als men zig- lecs--alzo men zig.*
onderaan staat, SHOOLEN, lees, SCHOOLEN.
nóg laager staat, *gebreén--lees--gestreén.*
54, staat, *Hy baate zig*, lees, *Hy baatte zig.*
57, staat, *by zon weeven*, lees, *by zou weeven.*
61, staat, *switen*, met eene Romeinse e, lees met eene Curçyf e.
63, staat, *Koppen*, lees, *Kóppen.*
68, staat, *grootste*, leest, *grootst.*
wat laager, *moet*, lees, *moed.*
76, staat, *ik zeg 'er by*, lees, *ik zeg 't 'er by.*
77, staat, onderaan, *Nageflagt*, lees, *Nageflacht.*
78, staat, *alvoorens*, lees, *als vooren.*
91, staat, 't is Farizeeuwse Wyf, lees, het Farizeeuwse Wyf.
99, staat, *Hiraklitus*, lees, *Heraklitus.*

K O R

K O R T E
W E G W Y Z E R,
 T E R
 S P E L - S P R A A K - en
D I C H T K U N D E N .

et Neederduits, der Batavieren Taal,
 Der Taalen pronk, hoe zeer van Mof en Waal
 Bezoedeld, steunt op onverwrikb're gronden,
 Niet nieuw gezógt, maar in't gebruik gevonden.

Men heeft 'er zes Klinkletters in, die wy
 Verbeelden door A, E, I, O. U, Y,
 Die Stommen zelf, ja Tongeloozen spreekten,
 En nimmer in een' Lettergreepe ontbreken;
 Nóg tweemaal zes Meêklinkers, *Bee, Dee, Gee,*
Chee, Ha, Jee, Ka, Pee, Tee, Vee, Wee en *Zee*;
 Hierneevens nóg een ander tal van zesse,
 Tweelédige, als: *effe, elle, emme, enne, erre, esse.*
 Deeze agtien zyn Meêklinkers; wyl 'er wis
 In de Uitspraake één' Klinkletter neevens is.

A

C, † Q en

† *Aanmerking over de C.*

De Vrind W: Séwel zegt in zyne Neederduitse Spraakkunst, Bladz: 12 en 13, dat men behoort te spellen, *Ceedel, Ceeder, Ciersel, Medicyn*, enz: dewyl men, zegt hy, de C tóg niet missen kan; dóch dit weerspreekt de Heer A: Mooenen voor my genoegzaam, zeggende: Bladz: 5, dat de Neederlanders, die de K hebben, de C, nu verbasterd van klank, niet behooren te gebruiken, en een weinig verder: dat de woorden *Cieraad, Vercieren*, enz: voeglyker met eene S gespeld worden; als méde: dat de woorden, uit het Grieks oorsprongklyk, by ons hunne erflyke K noodwendig behouden moeten, als in *Keeder, Kyprés* enz.: Dit laatste, indien het genoegzaame navólgers onder Geleerden en Ongeleerden vonde, zou misschien nut weezen, dóch dewyl men byna nooit geschreeven vind *Keeder, Kyprés, Okeaan,*

Kikero, enz: maar schier altoos, *Ceeder, Cyprés, Oceaan, Cicero*, enz: die men uytspreekt, *Seeder, Siprés, Oseaan, Sifero*, enz: zo is 't best dezelve woorden niet met K, nóch ook met C (wyl het tóg vast gaat dat de Neederlanders die niet behooren te gebruiken) maar met S te spellen. En waarom ook, by voorbeeld, zowel niet *Sifero* (de naam van den berugten Romeinsen Rédenaar) met S gespeld, als *Sifera* * (de naam des geenens die van Jaël met eenen nagel door den slaap zyns hoofds gellaagen wierd:) nadien men onbetwistlyk de in twiststaande Lettergreepen *Si-se* (van *Sifero*) en, *Si-se* (van *Sifera*) in die woorden, als in alle andere van die natuure, eeven eens uytspreekt? Indien de Neederlanders ook gehouden waaren *Kikero* enz: te spellen, zo waare hen noodig het Grieks (en wie weet hoe veele andere Taalen meer, daar eenige in het

* Judicium 4 vs. 21.

het Neederduits gebruikelijke woorden van oorspronkelijk zyn) eerst te leeren, om hunne eigene Moeders-taal wel te kunnen spelen en spreken; 't geen ondoenlyk, en derhalven onredelyk is hen te vergen.

„ Ik geloof evenwel, (dus „ zeide onlangs een hoog geleerd „ Heer tot my) dat alle Taalen van „ de Waereld, verwantschap met „ malkander hebben; en, dit zo „ zynde, moet volgen, dat men „ om zulks te erkennen, is 't „ niet met de K, *Kikero*, ten „ minste met de C, *Cicero* spel- „ le, maar nimmermeer met „ de S,

Dóch ik voor my geloof niet slegs, maar weet zeker, dat alle menschen, van Adams óf Noags wége, verwantschap met malkander hebben; en, nógtans is die vriendschap zo oud en ver, dat wy, Hollanders, geene óf beu-

zelachtige réden hebben om, by voorbeeld, na te gaan, óf wy van Sem, Cham óf Jafet (Noags Zoonen) herkomstig zyn; en nóg ruim zo min ligt ons waarlyk gelégen aan den oorsprong der overoude en ververwantschapte woorden. Immers, indien wy al na den oorsprong van eenig woord willen vraagen, zo zullen wy beeter te recht komen by onzer Taale nóg leevende Moeder, de Hoogduitse Taal, dan by de zaalige meer dan bet-oude Overgrootmoeder, de Hebreeuwse Taal, óf by de al lang overleedene Muijen óf Nigten (wat waaren ze?) de Griekse: óf Latynse Taal. E: ten kate Hermansz.: zegt Bladz: 123, in het eerste Deel zyner Aanleidinge tot de Kennisse van het verhevene Deel der Neederduitse Spraake, dat het Ampt van C in plaats van K reeds versleeten, en by ons geheel onnut is.

† 1, 2 *Aanmerkingen*
over de Q en X.

A: Moonen, Bladz: 12, 13, staat hard voor de spelling met QU.

1. „ Om haar oud gebruik.

Maar waarom dan de C, (die hy tóg gantslyk verwerpt) om haar oud gebruik méde niet voor- gestaan?

2. „ Om dat de QU van de „ Romeinen nóch van andere vól- „ keren verworpen is; schoon de „ Dichter Ronfard zyne Fransfen „ al in de 16de eeuwe met zyn „ *Kalité*, *Kantité*, voor *Qualité*, „ *Quantité* itoutmoedig voorging.

Maar, cilieve! moeten de Nee- derlanders nooit verwerpen 't geen van de Romeinen óf andere vól- ken nooit verworpen is? De Fran- fen hebben nooit gewraakt óf verworpen de Z aan 't einde hun- ner woorden te stellen, als in *vous voulez*, *vous aimez*, enz: waarom word ze 'er dan van de * Neederlanders verworpen? De Romeinen hebben nooit *Mat-*

tbei, *Marci*, *Paulo*, *Timotheum*, enz: gewraakt: waarom wraaken dan de Neederlanders die woor- den, op den voet van den Heere Vollenhóve, in zyne Poëzy, Bladz: 573? aldus:

Waar toe dan in Neêrduitland dit Latyn,

Deeze ied'le pronk, met Taalgeleerd- beids schyn,

Verwaandheid van Schoolmeest'- ren † bars van troni,

Dat Simon nu Simone, dan Simoni, Simonis, ook somtyds Simonem heet?

3. „ Om dat 'er, (zegt A: „ Moonen verder) indien men de „ spelling met KW vólgt veel- „ sins dubbelzinnigheid door mis- „ spelling en kwaade scheiding „ der Lettergreepen veroorzaakt „ kan worden; als in *gek-waak*, „ *gek-wel*, enz.: Doch iemand die voor *gekwel* verstonde *gek-wel*, zou *wel gek* weezen, nadien hy be- hoorde te weten dat de KW in die woorden zo wel onaffcheidelyk aan malkander verknógt zyn als de

* Taalopmerkende † Beeter waare het misschien: *Verwaandheid van Kerkleeraars, bars van troni*: want hoe zouden de arme Schoolmeesters nóg zo wys geworden zyn om dus te schryven óf spreken, 'ten waare hen diets gemaakt door *Dominees*, by hen voor halve Góden gehouden?

de QU. Immers, om mispelling en kwaade scheiding der Lettergreepen, ('t werk van onkundigen) Letters te verwerpen die in goed gebruik zyn, zou voorwaar een slegte reegel weezen: nadien de meeste onzer Letteren en Lettergreepen daar voor bloot staan; als, by voorbeeld, in *gekoooren*, *gek raak*, voor *gekooren*, *gekraak* enz: op dien grond zoude blyken.

4. „ Dat de weinige woorden, „ die met QU beginnen geene „ nieuwe spelling met KW be- „ hoeven.

Maar behoeft een klein getal, om zyne kleinheid, geene hervorming: waar zal men dan eene scheiding maaken, om een grooter, nóg iets grooter, ja het allergrootst getal te verbeteren?

A: Moonen, de X aan het einde der woorden onnoodig en ondienstig oordeelende, zegt egter Bladz: 14 „ dat 'er de Needer- „ landers zig van bedienen in het „ schryven der Griekse en I.a- „ tynsche naamen *Xanthus*, *Xenophon*, *Xenocrates*, enz:

Maar dezelve réden om geen *Keeder*, *Kyprés*, *Okeaan*, *Kikero* enz: te spellen, op C aangewezen, is hier méde van kragt.

W: Séwel, Bladz: 37 en 48, in het voorstaan van de QU, in plaats van KW, en X, in plaats van KS, met A: Moonen genoegzaam overeen komende, is derhalven, naer ik meen, door de voorige rédenen méde wéderlegd.

Om myne bewyzen deswége nóg een weinig klems by te zetten, zal ik besluiten met de eigene woorden van L: ten Kate, Bladz: 123 en 124, vólgens myne gewoone spellinge:

„ De X, die den klank en naam „ voert van IKS, laat by de min- „ ste opmerking hooren, datze „ bestaat uit eene K, van eene S „ agtervólgd; zo dat ook dit te- „ ken by ons overtóllig is.

„ Dus staat het ook met de „ QU, by welke Q voor K, en „ U voor W verstrekt: want by „ saamenvoeging en uitspraak van „ KW worden de klanken, door „ QU verbeeld, volmaaktlyk uit „ gedrukt.

† 1, 2 *Aanmerkingen*
over de Q en X.

A: Moonen, Bladz: 12, 13, staat hard voor de spelling met QU.

1. „ Om haar oud gebruik.

Maar waarom dan de C, (die hy tóg gantslyk verwerpt) om haar oud gebruik méde niet voor-
gestaan?

2. „ Om dat de QU van de „ Romeinen nóch van andere vól- „ keren verworpen is; schoon de „ Dichter Ronlard zyne Fransfen „ al in de 16de eeuwe met zyn „ *Kalité*, *Kantité*, voor *Qualité*, „ *Quantité* itoutmoedig voorging.

Maar, eilieve! moeten de Nee-
derlanders nooit verwerpen 't geen
van de Romeinen óf andere vól-
ken nooit verworpen is? De Fran-
sen hebben nooit gewraakt óf
verworpen de Z aan 't einde hun-
ner woorden te stellen, als in
vous voulez, *vous aimez*, enz:
waarom word ze 'er dan van
de * Neederlanders verworpen?
De Romeinen hebben nooit *Mat-*

thei, *Marci*, *Paulo*, *Timotheum*,
enz: gewraakt: waarom wraaken
dan de Neederlanders die woor-
den, op den voet van den Heere
Vollenhóve, in zyne Poëzy, Bladz:
573? aldus:

Waar toe dan in Neêrduitland dit
Latyn,
Deeze ied'le pronk, met Taalgeleerd-
heids schyn,
Verwaandheid van Schoolmeest'-
ren † bars van troni,
Dat Simon nu Simone, dan Simoni,
Simonis, ook somtyds Simonem beet?

3. „ Om dat 'er, (zegt A:
„ Moonen verder) indien men de
„ spelling met KW vólgt veel-
„ fins dubbelzinnigheid door mis-
„ spelling en kwaade scheiding
„ der Lettergreepen veroorzaakt
„ kan worden; als in *gek-waak*,
„ *gek-wel*, enz.: Doch iemand die
voor *gekwel* verstonde *gek-wel*,
zou *wel gek* weezen, nadien hy be-
hoorde te weten dat de KW in
die woorden zo wel onaffcheidelyk
aan malkander verknógt zyn als
de

* Taalopmerkende † Beeter waare het misschien: *Verwaandheid*
van Kerkleeraars, *bars van troni*: want hoe zouden de arme Schoolmees-
ters nóg zo wys geworden zyn om dus te schryven óf spreken, 'ten waa-
re hen diets gemaakt door *Dominees*, by hen voor halve Góden gehouden?

de QU. Immers, om mispelling en kwaade scheiding der Lettergreepen, ('t werk van onkundigen) Letters te verwerpen die in goed gebruik zyn, zou voorwaar een slegte reegel weezen: nadien de meeste onzer Letteren en Lettergreepen daar voor bloot staan; als, by voorbeeld, in *gekoooren*, *gek raak*, voor *gekooren*, *gekraak* enz: op dien grond zoude blyken.

4. „ Dat de weinige woorden, „ die met QU beginnen geene „ nieuwe spelling met KW behoeven.

Maar behoeft een klein getal, om zyne kleinheid, geene hervorming: waar zal men dan eene scheiding maaken, om een grooter, nóg iets grooter, ja het allergrootst getal te verbeteren?

A: Moonen, de X aan het einde der woorden onnoodig en ondienstig oordeelende, zegt egter Bladz: 14 „ dat 'er de Needer- „ landers zig van bedienen in het „ schryven der Griekse en I.a- „ tynse naamen *Xanthus*, *Xenophon*, *Xenocrates*, enz:

Maar dezelve réden om geen *Keeder*, *Kyprés*, *Okeaan*, *Kikero* enz: te spellen, op C aangewezen, is hier méde van kragt.

W: Séwel, Bladz: 37 en 48, in het voorstaan van de QU, in plaats van KW, en X, in plaats van KS, met A: Moonen genooftzaam overeen komende, is derhalven, naer ik meen, door de voorrige rédenen méde wéderlegd.

Om myne bewyzen deswege nóg een weinig klems by te zetten, zal ik besluiten met de eigene woorden van L: ten Kate, Bladz: 123 en 124, vólgens myne gewoone spellinge:

„ De X, die den klank en naam „ voert van IKS, laat by de min- „ ste opmerking hooren, datze „ bestaat uit eene K, van eene S „ agtervólgd; zo dat ook dit teeken by ons overtóllig is.

„ Dus staat het ook met de „ QU, by welke Q voor K, en „ U voor W verstrekt: want by „ saamenvoeging en uitspraak van „ KW worden de klanken, door „ QU verbeeld, volmaaktlyk uit „ gedrukt.

En de *X*, *Ka*, *Esse*. Alle onzer Lett'ren naamen
Zyn niet A, Bee, maar Letterlyst te zaamen.

Wanneer nu ééns, óf meermaal in een Woord
Een' stooting van den adem word gehoord,
Dan is het van zoveele Lettergreepen
Als stootingen, zy staan aan 't einde óf sleepen:
Want alle staande, als: *Om-me-gang*, óf die
Zagt sleepen, als: *ver-gec-ten*, zyn van drie;
't Woord kan van één' tót deezer agt vergrooten:
Het is van agt, is 't agtmaal voortgestooten.

Een Woord is, 't geen een' Reden in 't geheel
Uirmaaken kan; dóch meest is 't maar een deel
Der Réden, die, gesproken, óf geschreeven,
Het geen men denkt kan doen te kennen geeven.

De Neêrduitse A, heeft tweederlei geluid:
Ze is hard, indien ze een' Lettergreep besluit
Of eindigt, als: in *Babel*, *David*, *Dalen*,
('t Meervoud van *Dal*,) en. (van *Getal*,) *Getalen*;
Voor één' óf meer Meêklinkers klinkt zy zagt.
Gelyk men hoort in *Bannen*, *Vallen*, *Vragt*.

Men spelt met B, *Ban*, *Boek*, als zagt van vooren,
Dóch scherp als P aan 't einde eens woords te hooren:
Want, (zegt A: Pels) „ zo rymt men *Krab* met *Kap*.

De

Dient

Aanmerkingen over de D.

A: Moonen, Bladz: 33, acht verwerplyk het spellen der Naamwoorden Land, Zand, Hand, enz: zonder T, die nóg traans; zegt hy, in de uitspraak deezet woorden meer dan de D gehoord word.

Ik acht dit eene volstrekte onwaarheid, met meest alle anderen die geen Fries voor hant Hollandse ooren hebben, en onder dezelve met W: Séwel, die zig deswege; Bladz: 17, dus laat hooren: „ Men zegt wel dat „ de eigentlyke uitspraak is *Lant*, „ en niet *Land*; maar óf dit vol- „ komen vast gaat, is my nóg „ niet gebleeken, immers, als „ men zegt 's *Lands welvaaren*, „ dan word daarin meer van de „ D dan van de T gehoord; 't „ zelve kan men zeggen van 't „ woord *Landsman*: want het „ is 'er zover vandaan dat men den „ klank van T daar in hoort, dat

„ onkundige spellers, en nóg niet „ van de bōtste, daarvoor schry- „ ven *Lansman*. Aldus spreekt „ men ook, zowel als men „ schryft, *Gild-ōs*, en niet *Gilt-ōs*.

Voor my zeg ik 'er by, klieft zulke en diergelyke woorden, agtervólgd van eenigen Klinker, eens éene Letter op 't vroegst: en gy zult bevinden dat 'er de T gants ongehoord en ongerymd is, als: van *Lant*, *Lan-taard*: van *Zant* *Zan-tachtig*, enz: dat sluit niet; maar wel van *Land*, *Lan-taard*; van *Zand*, *Zan-dachtig*, enz:

Dóch het is zelf eene al te grootte toegeevendheid van W: Séwel, eene T naa D te gebruiken in *Landt*, *Zandt*, *Hant*, enz: gelyk ook in den 2^{den} en 3^{den} Per- soon der Werkwoorden die D óf DD in de onbepaalende Wyze hebben: want daar zyn, in dit opzigt, 5^{derlei} Werkwoorden, als: 1, die 'er éene T, ten 2de, die 'er TT, ten 3de, die 'er

éene D, ten 4de, die 'er DD, en ten 5de, die 'er nóch D nóch T hebben, als: 1, *laaten, weeten*, enz: ten 2de, *betten, zittén*, enz: ten 3de, *branden, zenden*, enz: ten 4de, *bidden, redden*, enz: ten 5de, *passen, schranken, vermaanen, weenen*, enz:.

Wat aangaat die 'er T óf TT hebben, als: *weeten, betten*, enz: het is zeker dat, neevens anderen, zelf alle T-voor D, óf T-naa D-Dryvers schryven, by voorbeeld: ik *bet*, gy *bet*, hy *bet*, gyl: *bet*; maar niet met vermeerdering van eene T in den 2^{den} en 3^{den} persoon enkel-, en den 2^{den} persoon meervoudig, gy *bett*, hy *bett*, gyl: *bett*: waarom dan ook zo recht reegelmatig niet gehandeld met die 'er D óf DD hebben, en, by voorbeeld, van *redden*, geschreeven: ik *red*, gy *red*, hy, gyl: *red*, in plaats van gy *redt*, hy *redt*, gyl: *redt*?

Wil men nu dryven dat dit met T naa T niet geschieden kan, maar wel met T naa D, zulks is volstrekt onwaar: want men kan

zelf met eevenveel, indien niet met meer recht, by voorbeeld, spellen: gy *redd*, hy *redd*, gyl: *redd*, enz: als gy *redt*, hy *redt*, gyl: *redt*, en derhalven ook, gy *bett*, hy *bett*, gyl: *bett*; welk laatste, van niemants smaak zynde, het eerste, naerréde, smaakloos óf onmaaklyk maakt. In allen gevalle, ik beklag den armen eersten persoon in 't enkelvoudig, dat die (schoon de liefde, gelyk men zegt, van zig zelve eerst komt) naer zulker Dryveren spellinge, zo veele eer, van met eene T vermeerderd te worden, niet mag genieten, dat men zo wel schryve, ik *redt*, als gy, hy, gyl: *redt*; terwyl hy dóch met dezelve persoonen gelyk staat, in zig door het Voornaamwoord bekend te maaken.

Kortom, ik ontken dat 'er nader reegel zy, dan om de Werkwoorden, die D óf DD in de onbepalende Wyze hebben, op den zelve leest te schoeijen als die 'er T óf TT hebben, en zo wel te schryven:

ik, gy, hy, gyl: *red, bid, brand,* zend, als ik, gy, hy, gyl: *bet, zit, laat, weet,* enz: desgelyks ook der gebiedende Wyze tweeden persoon in 't enkel-en meervoudig, enz:.

Wil men ook vermaadlyk zeggen dat deeze spelling weêr wat nieuws zy; zulks is waar óf onwaar; maar al waar zynde: waarom niet zowel eenig goed en nut nieuws omtrent de Taalreegelen als in de kleedinge aan het licht gebragt? Hadden Hoofd, Vondel en meer andere groote Mannen deswége niets ontdekt en medegedeeld, zy waaren nooit opbouwers onzer Taale geweest. In allen gevalle: was ook de T-voor D-spelling nooit nieuw?

Dóch het is onwaar, ten minste voor zover de T-voor-D-óf T-

naa D-dryvers niet kunnen bewyzen dat hunne spelling diesaangaande ouder zy dan deeze, die men altans in sommige oud Duitse schriften van omtrent óf ligt meer dan 500 Jaaren vind: is dat wat nieuws?

Wat nu belangt de Werkwoorden die nóch D nóch T in de onbepaalende Wyze hebben; het zou reegelmatigst weezen, dat men die, welker voorceden Tyd, onder de gelykvloeiende, noodwendig eene D vereifen, ook in den teegenwoordigen Tyd, enz: met eene D, in plaats van T, aan 't einde spelde, als: van *vermaanen*, gy, hy, gyl: *vermaand*, enz: schoon ik zelf, om 's teegenwoordigen gebruikswille, tót die heele, óf ligt maar halve, nieuwheid nóg niet kan overgaan.

Zy klinkt zo fcherp als T aan 't eind' van 't woord:

A: Pels zegt wel,, zo rymt men *Noord* met *voort*.

Onze E, met recht en réden ongeteekend,
Is niet flegs kort, maar fchier als niets gerekend,
Als *Zynde*, en *Ziende*, en *Béde* en *Goede*, en wat
Dies meer zy; dóch zy word voor lang gefchat
In Dichtmaate, als ze één' Rymvoet van te vooren
Het zwaare deel daarvan volitrekt doet hooren,
Als: *Lasteren*, *Verbeeteren*, en meer
Van die natuur'; ze is altoos lang wanneer
Dit teekentje (/) daarboven staat, naer réden
Hoognoodig in *Bevélen*, *Wégen*, *Stéden*;
Voor één' óf meer Meêklinkers klinkt zy fchéel,
Als in *Belét*, *Gewénnen*, *Stérk* en *wél*.

Men fpélt met de F, *élf*, *Fél*, *Zalf*, *Flaauw*, *Befeffen*.
Dóch, (word zy niet verdubbeld, als: *Bef*, *Beffen*,
Straf, *Straffen*, en *Dof*, *Doffe*,) 't woord verkeert
Van F in V, indien het eerst vermeert
Door de E, als; *Half* in *Halven*, *Leef* in *Leeven*,
Gelyk ook *Gaaf* in *Gaaven*, *Geof* in *Geeven*;
Men Beezigt ze ook voor de oude PHi aldus:
In *Filozooft*, in *Far'o*, *Stéfanus*,

De G † dient om *Gang*, *Zeggen*, *Deugd*, *Vermogen*

Te

† *Aanmerkingen over de G. dachs*, van de Werkwoorden
Sommigen fpellen ik *zach*, ik *zien*, *denken*, enz: met de

CH,

Te spellen, *Loog*, (van *Liegen* en van *Loogen*;) (Van *Brengen*,) *Bragt*, *Gebragt*; (van *Zien*,) *ik Zag*, *Ontzaglyk*; (van *Gelagen*) ook *Gelag*.

G-K

CH, in plaats van de G, maar daardoor eenigfins de onderscheidene beteekeniffen van sommige woorden te vertoonen: zonder nood: want wie zal iemand, die, zelf gelds genoeg hebbende zonder noodzaaklykheid, by eenen anderen daarom te leen vraagt, niet voor dwaas houden? En moet men ze dan ook voor zodaanig niet achten, die, aan de G genoeg hebbende, zonder nood nochtans de CH te leen gebruiken; terwyl dezelve tog in 't Neederduits aan het einde der woorden nooit behoeft of behoort gebfuikt te worden, dan om Nóg erger is 't wanneer men spelt hy *bracht*, men *mocht*, het *deucht* niet, van de Werkwoorden *brengen*, *mogen*, *deugen*, enz: want dusdoende raakt men de eigenschap der woorden zoverre uit het gezicht kwyt, dat noch Vreemdeling noch Neederlander, die de gronden onzer Taale zoekt magtig te worden, dezelve eenigfins regelmaatig kan nazien.

G-K is gants hoognoodig om *afbangklyk*
 Te spellen, als ook *Springkbaan* en *vergangklyk*:
 Want zonder G waar' t woord te kort gedaan,
 En zonder K kon' de uitspraak niet bestaan.

De Griekse CH, te dwaas Cee-Ha geheeten
 By platters, ja by hen die beeter weeten,
 Verdient (als Duits) den Duitsen naam van CHee,
 En klinkt alleen wat scherper dan de Gee
 In 't voorst van 't woord, als blykt in *CHristus*, *SCHaalen*.
 Voorts dient ze meest, (opdat men niet zou' dwaalen,)
 In 't Bindwoord *Dóch*, en 't enkelvoudig *Dóg*,
 (Van *Dóggen*;) *Nóch*, ('t ontkennend woord,) en *Nóg*
 (Vermeerd'rend;) *Licht*, (dat schynt,) en *Ligt*, (in 't wee-
 gen;)
 In *Lach*, *gelach*, (van 't Werkwoord *Lachchen*,) teegen
 Ik *Lag*, (van *Leg*;) maar nooit naa de S in *Wensch*,
Mensch, *Valsch* óf *Fransch*: het is genoeg *Vals*, *Mens*.
Schaap, *Schep*, *Schip*, *Schop* zyn ligtlyk uit te spreken,
 Maar *hémelSCH Goed* blyft in de keele steeken:
Duitsch, *Hollandsch Geld*, *Moorfch Goud*, *Helfch Spel*,
Aardsch Guit
 Spreekt nimmermeer een Nederlander uit.

De H

‡ *Aanmerkingen over de H.*

A: Moonen zegt (Bladz: 8) dat in 't einde des woords de H naa de G noodig is, en den woorden in de uitspraake hulp toebrenge, zal men den *wegb* (dien men leit) van eene *weg* (wittebrood) den *dagb* (dien wy beleeven) van eene *dag* dat een wapentuig en een touw te schépe beteekent, enz:) behoort onderscheiden.

L: Tenkáté Herm: gebruikt de H naa de G noit en zegt in 't teégendeel (Bladz: 122) „ de H „ is *Klinker* nóch *Médeklinker*, „ maar bestaat alleen in eenen „ schielyken ophefenscherpe uit- „ blaazing van den adem voor het „ begin van eenen *Klinker*.

Zuiks is dan zekerlyk niet naa de G.

W: Séwel zegt, (Bladz: 32) „ Daar zyn 'er die schryven *Dagb* „ (Dies) tót onderscheidinge van „ *Dag* (een Dólk) dóch dit laatste is eigentlyk *Dagge*, waar- „ om de Engelsen daarvoor zeggen *Dagger*; 't zelve kan mede gezegd worden van *Weg*, „ (een wittebroods kockje); want „ het is eigentlyk *Wegge*. Etly-

„ ken schryven *Wegb* óf *Wechb*, „ als men 'er *weggaan* óf *weg-* „ *gedaan* door beteekenen wil; „ maar het schynt dat zy niet „ overweegen dat dit *weg* afge- „ leid word van den *Weg*; waar- „ om de Engelsen daarvoor ook „ zeggen *awai*, en de Italiaanen „ *via*, als *via*, *via!* *weg*, *weg!* „ en *Mandar via*, (wegzenden.)

Om 'er nóg een loetje by te leggen: wat nood mogt A: Moonen hebben om zynen *Wegb* van eene *Weg*, zynen *Dagb* van eene *Dag*, enz: te onderscheiden, daar hy geenen nood maakt om *nood* (zwaarigheid) by hem *noot* gespeeld, te onderscheiden van *noot* (eene boombrugt) óf (een *muzyk-teeken*) en veele anderen van die nature, als blykt uit zynespellinge van T in 't einde der woorden, die, by verlenginge, nookzaaklyk eene D vereisen? Het is ook ver van onze Taal te verzagten, als men, om noodloos onderscheid door spellinge te maaken, dezelve zodanig in de uitspraake verhard, dat ze het hardit der Mofentaale geen stroobreed behoef te wyken.

Maar nimmer om aan 't einde eens woords te stellen.

Men spelt met I *Rikkikking, Spillig, Wis,*
Terwyl ze als IE aan 't eind' der woorden is.

De J, in *Jan, Ja, Sjerp* en *Tjerk* vernomen,
Kan nooit aan 't eind' der Lettergreepen komen.

De K † dient om te spellen *Kap, Pak, Kant,*
Ontrukken, Turks, Gekwél, Gekwaak en *Kwant.*

Men spelt met L, één onzer schélste klanken,
Gelól, Bol, Ból, Lóf, Laffren, Deelen, Planken.

Onze M, een klank die half den neus door bromt,
Dient om *Gesmaal* te spellen, *Mom* en *Komt.*

Onze N is om te spellen, *Bannen, Béden,*
Naneemend, Nagt, Neen, Eens, Gesnork, Besneeden.

De Neêrduitse O heeft drierlei geluid:

De zwaarste munt in *Bode* en *Oven* uit,

De doffte in *Bot, Molk, Wolk, Verbond* en *Sloffen*;

De schélste word zeer blykbaar aangetroffen

In *Gód, Bót, Vólk*, geteekent als men ziet: (')

Want *Bot* op *Zót*, (zegt Pels) rymt gantslyk niet;

En

† Wegens het gebruik van de |kingen over QU nagezien wor-
KW kunnen de voorige aanmer- |den.

En 't zyn voorwaar botte eezelachtige ooren
Die 't onderscheid van *Bot* en *Bót* niet hooren.

P, scherper dan de B, vooraan een woord,
Dient om *Sprak*, *Help* te spellen, *Streep* en *Poort*.

De brommende R is om te spellen *Réden*
Nar, *Karren*, *Raar*, *Arts*, *Bars*, *Gepraal* en *Schreeden*.

Men spelt met S, (een scherp en sterk geblaas,
Dat tuffen tong en tanden doorkomt,) *Dwaas*,
Sa, *Sa*, *Sieraad*, *Els*, *Messen*, *Sant*, *Vals*, *Stroomen*,
Zy moet, in plaats van C, daar ze S is, komen.

De *Tee*, in klank veel scherper dan de *Dee*,
Dient om *Tót*, *Tergt* te spellen, *Stelt* en *Twee*.

Onze U is hard in *U*, *Nu*, *Gruwel*, *Schuwen*,
Als ook voor W, in *Huwt*, *Ruw*, *Uw'* (van *Uwen*;))
Voor and're, 't zy wat Médeklinkers, munt
Haar' zagtheid uit, als: in *Dun*, *Gunst* en *Punt*.

De V, te zagt aan 't einde eens woords te stellen;
Dient om *Vaar*, *Vel*, *Vlas*, *Halven*, *Vrind* te spellen;
Terwyl ze in F altoos verwisseld word,
Indien men 't woord van Lettergreep' verkort';
Gelyk in *Slaaf* (van *Slaaven*,) *Neef* (van *Neeven*,)
(Van *Gróve*) *Gróf*, en *Geef* óf *Gaf* (van *Geeven*.)

De

Aanm: over de W naa de U.

A: Mponen schryft 'er Bladz: 14 aldus van. „ In het spellen „ van vrouw, leeuw, eeuw, enz: „ is de W overtóllig, en het is „ hier genoeg dat men schryve, „ *vrou, leeu, eeu*, enz: maar in „ het Meervouwige Getal word „ zy 'er welluidendheidshalven „ bygevoegd; als men schryft „ *vrouwen, leeuwen, eeuwten*. En „ dit geschied ook in de Werk- „ woorden *bouwen, brouwen,* „ *schreeuwen*, van de wortel- „ woorden *bou, brou, schreeu* af- „ komstig.

„ In de Twee óf Drieklanken, „ die met ééne U eindigen, mag „ de W de Stéde der U niet in- „ neemen; als zonder oorzaake „ geschied, wanneer sommigen „ voor *bou, trou, slaau, nieu* „ schryven *bow, trow, slaaw,* „ *niew*. De U is een klinker, „ de W een Médeklinker, die „ zonder misbruik hier niet ge- „ plaatst kan worden.

Reegelregt herteegen zegt L: Tenk: Herm: Bladz: 127, 128,

aldus: „ Het algemeene gebruik „ van U in steê van W, ten ein- „ de eener Silbe, als *rou, bouden;* „ *au, laau, eeu*, enz: kan, myns „ bedunkens, in 't *Critique* op „ verrena geen' proef uitstaan; „ gelyk onze Toets ook aanwyft, „ als: *bo-uden, ro-u*, enz: want zo „ OU een T'weeklank (*Dipthon-* „ *gus*) is; zo moet hy snyding „ kunnen verdraagen. Dat de „ Klanken van *row, bow*, enz: op „ geenen Klinker eindigen, blykt „ ontwyfelbaar, als men aanmerkt, „ dat dit woord, óf deeze Silbe, „ op het einde geene heldere en „ volstrekte verlanging toelaat, „ 't welk nógtans alle Klinkers „ lyden kunnen: en, dat de Mé- „ deklinker, op welken de stui- „ ting valt, een' W is, leert zo- „ wel de aard van den Klank als „ de plaats en manier van de Vór- „ ming.

„ Het invoegen van de U tus- „ sen O en W, als *rouw, bouw-* „ *den*, enz: schoon minder scha- „ delyk als eenige andere I. et- „ ter, is egter niet vry van „ overtólligheid; want onze

„ drie

„ drie Letters R, O, W, vol-
„ doen in schikking en kragt aan
„ het begeerde, als duldende gee-
„ ne andere uitspraak dan de ver-
„ eiste. De Engelsen hebben dee-
„ ze kragt van de W in zulke
„ gevallen ook lang gekend, en
„ schryven daarom (LAW, Lex,
„ enz.:

Alwoewel nu L: Tenk: Herm:
het schryven van de U voor de
W, in de woorden *laauw, eeuw,*
enz: niet vry van overtólligheid
acht, zo is 't doch best met A:
Moonen de U, en met Tenk:
voorn: de W daar in te behou-
den; want genomen dat de U
hier al eene kleine overtolligheid
waare, 't geen wel gezeid maar
nóg niet bewezen is: wat zwaar-
righeid steekt 'er in, om door
eene kleine óvertólligheid eene
grootte dubbelzinnigheid te ver-

myden: En wie tóg kan, zonder
de U voor de W te stellen, on-
derscheid maaken in *hout*, (tim-
mer- en brandstóf) en *bouw*: (als
van 't Werkwoord *bouwen, af-of*
doorbouwen) en in: hy heeft eene
dógter behowd (behuwlykt) en hy
beboud, (als van *behouden*?) Want
dus zou eene *behowd-dogter* zon-
der onderscheid beteekenen eene
behuwlykte dógter, en eene *dógter*
die tót *behoudenis* verstrekt; be-
neevens veele diergelyke dubbel-
zinnighéden meer. Immers, van
owds, zow, ik *wow* te spellen,
voor van *ouds*, ik *zou*, ik *wou* enz:
daar nooit, ten minste vólgens
het algemeen gebruik, eene W
in geduld kan worden, zulks is
niet van 't oud, maar zeeker-
lyk wat nieuws, daar ik voor my
altans niets goeds in kan vin-
den.

Onze Y † 18 nu, schoon den Griekfen klank bezyden,
 Is om *Ys*, *Hy* te spellen, *Wyn* en *Lyden*;
 't Verdubb'len van meer Klinkers lyd ze nooit,
 Als *Tayn* voor *Tuin* te spellen, *Gooyt* voor *Gooit*.

De *Z* verkeert, als 't woord verkort moet weezen,
 Altoos in *S*, als blykt in *Vrees* (van *Vreezen*,)
 (Van *Booze*) *Boos*; in *Reus* (van *Reuzen*,) *Glas*
 (Van *Glazen*,) en (van *Leezen*) *Lees* of *Las*;
 Men spelt 'er meê *Zwaan*, *Zweer*, *Zagt*, *Zeeke*, *Zinker*:
 Zy dult naast zig geen' and'ren Médeklinker
 Dan *W*, waaraan ze om zagtheid is gewend:
 Nooit komt ze in Woord óf Lettergreepe aan 't **END**.

Van de 2- en 3- Klanken.

De dubbele *AA* dient om te spellen *Zaaken*,
 Opdat men niet van *Zaken Zak*, zou' maaken;
 Tót *Haalen*, *Vaale*, om niet, van *Halen*, *Hal*
 Te zien verstaan, nóch ook van *Vale*, *Val*.

Men spelt, (om van *A-Ë* niets kwaads te maaijen,)
 Met *A-A-I* *Baai*, *Fraai*, *Kaai*, *Saai* en *Zaaijen*,

Met

---

† 18, 19. Wégens het on- | naa de Verklaaring der Ge-
 derscheiden gebruik van *Y* en | slachtwoorden, nagezien wor-
 EI, kunnen onze Reegels, even | den.

Met A-A-U *Blaauw*, *Flaauw*, *Graauw*, *Paauweveer*,
En met A-U: *Dauw*, *Saus*, *Paus*, weinig meer.

De dubbele EE dient om te spellen *Zweemen*,
Opdat men niet van *Zwemen*, *Zwem* zou' neemcn;
Tót *Steelen*, *Heele*, (om niet door *Stelen*, *Stel*
Te doen verstaan, nóch ook door *Hele*, *Hel*.)
Men spelt te recht met E-E-U *Leeuw*, *Eeuwen*,
Ook 't woord, verkort van *Weeduwen* in *Weeuwen*.

E-I word in *Heil*, *Goedheid*, klaar bespeurd,
-E-U in *Geus*, *Onheusheid*, *Rewrt* en *Treurt*,
I-E in *Brief*, *Gezien*, *Verliefde* vrouwen;
En I-E-U in *Nieuw*, in *Hieuw*, (van *Houwen*.)

De dubbele OO, (om niet van *Póten*, *Pót*
Te doen verstaan, nóch ook van *Góten*, *Gót*)
Dient om 't meervoud van *Poot*, te spellen *Pooten*,
Van *Gieten*, *Goot* te schryven en *Gegooten*.

O-E word klaar in *Groeten*, *Moeder*, *Goed*,
En O-E-I in *Roeijen*, *Boei* ontmoet,
En O-O-I in *Strooijen*, *Gaai* gevonden;
De O-U is aan *Oud*, *Frouwen*, *Goud* verbonden.

Met dubbele UU word *Buul* en *UUr* gespeld;
U-I word in *Vit*, *Luije*, *Braid* gespeld.

In 't Neederduits zyn négen Rédendeelen,
Die in hunn' aard te zaamen veel verscheelen:

1. Het NAAMWOORD, dat, van tweederleije kragt,
Zelfstandig óf Toevoeglyk word geacht,
Daarvan is 't eerste om klaar bekend te maaken
De naamen van Perfoonen, Dingen, Zaaken,
Als: *Man, Vrouw, Kind, Verderver, Naaister, Tin,*
Jan, Haarlem, Deugd, Hel, Hémel, Aanbegin;
Het laatste is om van 't eerste de eigenschappen
Te toonen, 't zy óf al óf niet by trappen,
Als: *Goede, Kwaad, Dik, Dun, Groot, Grooter, Grootst,*
Eerst, Tweede, Fel, Zoet, Zagt, Rood, Rooder, Roodst,

2. Het LEDEKEN vertoont de drie Geslachten
Van 't Naamwoord, en verbuigt het door zyn' kragten:
Als *De* verkeert in *Des*, is 't Manlyk soort,
Als *De* verkeert in *Der*, een Vrouwlyk woord.
Het, Een, zyn voor 't Onzydig; *Een, Eens, Eenen*
Zyn *Mannen-, Eene* en *Eener, Vrouwenbeenen*.

3. De VOORNAAM komt in plaats der Naamen, 't zy
Van *Hem*, van *Ons*, van *Elk*, van *U* en *My*.
Voor *Jan*, (myn naam,) gebruik *ik*, *Ik* zal eeten;
Voor uwen, (*Joost*,) niet *Joost*, maar *Gy* moet weeten;
Voor

Voor 't Naamwoord *Haan*, niet *Haan*, maar, *Hy* is dood;
 Voor *Koe*, niet *Koe*, maar *Zy* lag in de sloot.

4. Het WERKWOORD dient om alle doen óf lyden
 Te toonen, in byzond're *Wyzen*, *Tyden*,
Perfoonen en *Getalen*, als: (1) *Bestaan*;
 Als (2) *Hagelen* en *Donderen*; (3) *Verstaan*;
 (4) *Verlaagen zyn óf Worden*; (5) *Zig verbitten*;
 Ook (6) *Hebben*, *Zyn óf Weezen*; (7) *Blyven*, *Zitten*;
 Alsméde, (8) *Ik Ben*, óf *Heb*, óf *Word*; (9) *Gy Deed*;
 (10) *Hy*, *Het zal staan*: (11) *Wy zullen Schryven*; (12) *Eet*;
 (13) *Opdat Zy Zien óf Zagen*; (14) en *Zy Zouden*
Zig Beeteren; (15) *Ik Wenste dat zy Trouwden*.

5. Het DEELWOORD daalt van 't Werkwoord, (daar
 't in tyd
 Nóg deel aan houd,) om 't geen men doet óf lyd,
 En deed óf leed te toonen, 't geen wy heeden
 Nóg zyn, óf wat wy waaren in 't voorleeden,
 Als: *Schoeijende* en *Geschoeid Zyn* op dien leeft,
 Of 't *Worden*; *Zynde óf Weezende* en *Geweest*;
 Het heeft ook deel aan 't Naamwoord in 't verbuigen:
 De *Schoeijende óf Geschoeide* kan 't getuigen.

C 3

't Ver-

1 Perf: Werkw.: 2 Onperf: Werkw.: 3 Bedryv: Werkw.: 4 Lyd:
 Werkw.: 5 Wederh: Werkw.: 6 Behulpz: Werkw.: 7 Onz: Werkw.:
 8 Aantoon: Werkw.: T: Tyd, 1 Perf: Enkelv.: 9 Aant: voorl: T: 2 Perf:
 enkelv.: 10 Aant: Toek: 3 Perf: enk.: 11 Aant: Toek: 1 Perf: meerv.:
 12 Geb: 2 Perf: enk: & meerv.: 13 Aanv: Teeg: & Voorl: 3 Perf: meerv.:
 14 Aanv: onvolm: 3 Perf: meerv.: 15 Wensw: 3 Perf: meerv.:

't Verbuigen nu, daar 't Deelwoord deel aan heeft,
 Is dat men 't Woord aan 't einde als bogten geeft,
 Nu dus, dan zo, gelyk: de *Graaf, des Graaven;*
Den ouden Graave; een Braave en eenen Braaven;
De Vrouw, der Vrouwe; een Kind, eens Kinds; en voort,
 Gelyk naer eis van Naamval zulks behoort;
 Te lang om in onze eerste Schets te ontleeden:
 Wagt in 't gevolg hiervan de omstandigheden.

6. Het BYWOORD, als ook elk navolgend Deel
 Der Réden, is onbuiglyk in 't geheel;
 Dit, eerstlyk, dient om 's *Werkwoords* eigenschappen
 Te toonen, 't zy óf al óf niet by trappen,
 Schier eeven als 't *Toevoeglyk Naamwoord* van
 't *Zelfstandig* toont, gelyk: (1) *daar* is de man;
 Hy weert zig (2) *wel*; zy heeft (3) *bykans* geschreeven;
 Ik doe het (4) *vroeg*; 't is eens, 't is (5) *weér* vergeeven;
 't Ging (6) *eind'lyk wel*; men spreekt (7) *ronduit*, (7) *voorwaar*;
 Zy doen 't (8) *ndgniet*; (9) *welaan nu*, (9) *voort*; (10) *xiedaar*;
 (11) *Gelykerwys*, (11) *als óf*; (12) *misschien*; (13) *te zaamen*;
 (14) *Slegs*; (15) *lieft*; (16) *geensins*; (17) *waarom tóg óf* zy
 kwamen?

't VOOR-

Bywoord (1) van plaats, (2) van hoedanigheid, (3) van hoegrootheid,
 óf besték. (4) van tyd. (5) van getal. (6) van orde. (7) van bevestiging,
 óf verklaring. (8) van ontkenning. (9) van aanmaaning. (10) van aan-
 tooning. (11) van gelykenis. (12) van twyfeling. (13) van verzaameling.
 (14) van uitzondering. (15) van verkiezing. (16) van verbieding. (17) van
 vraag.

7. 't **VOORZETSEL** volgt, (het gaa dan ook hoe 't gaa),
 Nooit *Lédeken*, óf *Naam* óf *Voornaam* naa;
 Maar 't dient om des *Tyd*, *Oorzaak*, *Plaatslykheden*,
Af-Toedoen, naer toevalligheid, te ontleeden;
 Als: *Sint* dien dag; *Om*, *Volgens*, *Naer* de wet;
Van man *Tót* man; *Behalven* dat; en *Met*
 Verwond'ring: want *Van* dat uur *Af* gezéten,
Tót dien tyd *Toe*, mag best een Bywoord heeten;
 Dewyl het niet vooraf gaat, en tóg wis

't Voorzetsel zelf een foort van Bywoord is. L: Tenk: Bl: 323.

8. Van 't zelve slach is 't **TUSSENWERPSEL** te achten:
 Het dient om (1) Schers, (2) Verfmaading, (3) Blydschap,
 (4) Klagten,

(5) Verwond'ring, (6) Wens, (7) Goedkeuring, (8) Roepen,
 (9) Beê,

(10) Gelach, (11) Gehuil, (12) Bedreiging te uiten, (13) Vreê
 Te maaken, en, in 't kort, om 't hert te leêgen

Van 't geen het is óf togedaan óf teegen;

(1) Als: jou, jou! (2) foei! (3) hei fa! (4) helaas! óg, óg!

(5) O Goôn! (6) óg óf! (7) wel braaf! (8) hem, hem! (9) ei tóg!

(10) Ha, ha! (11) hou, hou! (12) wee uw gebeente, vleege!

(13) Sus holla, St! en and'ren naer dien reegel.

9. Het **SAAMENVOEG-** óf **BINDWOORD** bindt alleen
 De deelen van de Rédenen aanéén;

En

-
1. N:B: op 7. De Scheidbaare Voortzetsels der Werkwoorden vind ik alleen Scheidbaar, óf liever, agteraanzetlyk te zyn.
  1. In de aantoonende W: teegenw: Tyd, als: . . . . ik deel--om.
  2. In de . . . . voorl: . . . ., als: . . . . ik deel-de-om.
  3. In de geb: W: 2 Perf: enkelv: en meerv, als: . . . . deel-t-om.
  2. N:B: Met Aanbidden nóg mindere Verzetting.
  3. N:B: Men kan beproeven óf de Voorzetsels der Werkwoorden Scheidbaar zyn óf niet, naaml: als ze in den teegenwoordigen en voorleeden Tyd der aant: Wyze en in de geb: Wyze gescheiden kunnen worden, Scheidbaar, en anders onscheidbaar.

En 't is van aard (A) *saambindende* óf (B) *toegeevend'*,
 (D) *Oorzaaklyk* óf (E) *verhaalende* óf (F) *weerstreevend'*,
 (G) *Voorwaardelyk* óf (GH) *schiftende*, óf 't (H) *besluit*
 Of (I) *redeneert*, (J) *verkieft* óf (K) *zondert uit*;

Als: (A) *wyders, en, nóg, verder*; (B) *schoon zy kwamen*;
 (D) *Dewyl zy 't liegt*; ik zeg (E) *hoe, dat zy 't namen*,
 En *tóg, vast doen*; (F) *maar, dóch, nógtans, 't en zy*;
 (G) *Zo, byaldien, opdat men 't stelle aan my*;
 Om dit (CH) *óf dat, nóch 't een nóch 't ander geeven*;
 (H) *Want, nademaal, omdat hy 't heeft bedreeven*;
 't Is (I) *dan, daarom, derhalven* uitgeleid;
 Eer dit (J) *dan dat*; (K) *behalven, uitgezeid*.

Van de lange en korte LETTERGREEPEN, het enkel en meervoudig GETAL, en de GE- SLACHTEN der NAAMWOORDEN.

Men zy, om lange uit korte LETTERGREEPEN

Te kennen, nooit verlégen óf beneepen:

Want, loopen u de reegels buiten perk,

Doorlees flegs veel der braafste Dicht'ren werk;

Daar kunt gy, met vermaak, het nut genieten

Van 't geen u door veel' reeg'len zou verdrieten,

Daar,

Daar, eer dan door veel reeg'len, ook in 't kort
De aanvoegfels zien als 't enkel-meervoud word.

Dóch, boven dat, is op de drie geflachten,
Man-Vrouwlyk en *Onzydig* naauwer te achten;
En, om dit nu in 't kort te doen verftaan,
De *Lédekens* vertoonen ze eerftlyk, aan
Het Hóllands vólk, dat, niet te plomp van ooren,
Slegs onderscheid in *Des* en *Der* kan hooren:
Want *Manlyk* is een woord, daar nimmer *Het*,
Maar, op zyn' plaats, wel *Des* word voor gezet,
Gelyk: *Des* Mans, *Des* Hémels en *Des* Makkers,
Of 's, (van *Des* verkort,) als 's Tyds en 's Plakkers.
Een *Vrouwlyk* woord is, als, in 't tal van één,
Ooit *Der* daar voor vereift word óf geleên,
Gelyk: *Der* Zee, *Der* Aarde: want, by voorbeeld,
Wie is 'er, die, hoe ongeleerd, niet oordeelt
Der Hémel en *Des* Aarde teegen recht,
Des Hémels en *Der* Aarde wel gezegd?
Onzydig is, naer réde, een woord te heeten,
Zo *Het* daarvan Geflacht óf geen doet weeten,
Als: *Het* Vergaan, *Het* Schouwfpel, *Het* Gefpuis,
Verkortende ook, 't Begin, en 't Einde en 't Huis.
Dóch is dit van de *Lédekens* gefproken,
Indien zy met de verd're leffen ftrooken:

D

Wyl

Wyl anders 't *Wyf*, (in 't *Lédeken* gewis
Onzydig,) door den *Voor naam Vrouwlyk* is.

Men kan zig ook door **VOORNAAMWOORDEN**
sterken,

Om 't recht Geslacht van ieder Woord te merken:

Want *Manlyk* is 't, als 't immer *Zynen* lyd;

Gelyk: de *wind* liep om op *Zynen* tyd;

(Mits dat dan *Het* 's woords *Kunne* nooit verklaare:)

't Is *Vrouwlyk* als 't *Haar*, *Haaren* lyd óf *Haare*,

Gelyk: een' *Zee*, tót *Haaren* grond verdroogd:

Onzydig is 't, als 't *Het* en *Zyn* gedooft,

Gelyk: *Het Paard* tyde al *Zyn* best aan 't hól len;

Het Kind was moê van *Zyn* geklim en ról len.

Der *Mannen Naam*, *Ampt*, *Eigenschap* óf *Soort*:

Word nooit genoemd dan door een *Manlyk* woord;

Als: *Pieter*, *Jan*, *Smid*, *Vader*, *Zoon* óf *Schépen*;

Dus word het van de *Vrouwen* ook begreepen.

Als: *Anna*, *Griet*, *Verstebster*, *Moeder*, *Min*;

Dit sluit dan 't *Wyf* en 't *Meisje* t'zaamen in:

Want, schoon die beide, als meer, *Onzydig* schynen,

't *Voor naamwoord* doet dien schyn van *Haar* verdwynen,

Gelyk: *Het Wyf* brak *Haare* (niet *zyn*') test;

Het Meisje deed (niet *Zyn*, maar wel) *Haar* best.

's Woords *Uitgang* doet ook meenigmaal bespeuren

Of 't zy van dit óf dat Geslacht te keuren;

Dóch

Dóch 't *Manlyk* is hierbuiten, schoon men 't stelt
 Door *Aar*, *Er*, *Ier* te kennen; nimmer geld
 Een Reegel, daar, als hier, de Uitzonderingen
 Te veel zyn, om voor Reegel door te dringen;
 Dus ook met die in *Der*, *Ger*, *Ker* en *Dom*:
 Wien draait 'er niet, als my, het hoofd van om?
 Had zulks de Droes bedagt by zyn verzoeken,
 Ligt hadd' hy *Jó*b, uit ongeduld, doen vloeken.

't On-

Aanmerkingen over AAR,
ER, IER, enz.:

Dat *Makelaar*, *Wreeker*, *Tu-
 nier*, enz: *Manlyk* zyn, kan men
 niet aan deeze *Woorduitgangen*
 toeschryven te weten, maar wel
 aan onzen laatstgemelden *Reegel*,
 die van ieder, naer *Réde*, moet
 toegestemd worden. En indien
 men wilde zeggen dat aan deeze
Uitgangen, buiten denzelven *Ree-
 gel*, de *Manlyke Naamwoorden*
 te kennen waaren, zulks zoude
 volkomen vals weezen: want
Blaar, *Knipschaar*, *Peeper*, *Vee-
 ter*, *Manier*, *Zwier*, enz: zyn
Vrouwlyk; *Jaar*, *Paar*, *Gefcha-
 ter*, *Water*, *Dier*, *Getier*, enz:
Onzydig: beneevens zoovele an-
 deren, dat ze den *Reegel* van dee-

ze *Woorduitgangen* verre over-
 treffen. Dus is 't ook gelégen
 met die in *Der*, *Ger*, *Ker* en *Dom*.
 enz: want zyn *Donder*, *Steiger*,
Akker, *Rykdom*, enz: *Manlyk*;
Voeder, *Leeger*, *Anker*, *Paus-
 dom*, enz: zyn *Onzydig*.

Het zou, in allen gevalle, ook
 gants noodloos weezen, den *Nee-
 derlander* last van *Reegelen* op
 te leggen, om het *Manlyk Ge-
 flacht* te leeren kennen; als men
 hen slegs het *Vrouwlyk* door *Ree-
 gelen* volstrekt konde doen ver-
 staan, (dit is tót nog toe de eenige
 zwaarigheid :) want zy kennen,
 door de opvoeding, het *Onzy-
 dig* in zoverre, dat zy den spót
 dryven met vreemdelingen, die
 'er maar het minst in missen.

't Onzydig, (zo door 't Lédeken en 't end'
 Der woorden, als meer blyken, klaar bekend,)
 Is noodloos hier te melden; wyl het de ooren
 Van 't Hollands vólk onfeilbaar kunnen hooren,
 Ja zelf 't gemeen schier beeter dan 't geleerd:
 't Gemeen acht recht *het* Oorlóg gants verkeerd,
Het Koffer des Geheugens teegen réden.

't Gemeen ook acht volftrekte onvoeglykheden
De Huis, *de* Paard, *die* Kind, *dat* Man, *dat* Meid;
 Dóch, (schoon het geen WAAROM van 't onderscheid
 Beduiden kan) *het* Huis, *het* Paard, *het* Droomen,
 Gelyk, *dat* Kind, *die* Man, *die* Meid volkomen.

Ag! waare nu het Vrouwlyk-, in 't gemeen
 Een zagt Geslacht, zo zagt, om zig alleen
 Door Reegelen geheel te laten binden,
 Het Manlyk, als 't Onzydig, liet' zig vinden!
 Maar wyl 't niet ligt zig heel gevangen geeft,
 Men roei' dan met de riemen die men heeft;
 Dóch, buiten 't geen hieronder † staat geteekend,
 Is 't eevenwel in deezen band gerekend,

Dat

† *Beeldtenis*, O, en V.
Getuigenis, O, en V.
Vonnis, O.

Dat alle woord als Vrouwlyk kenbaar is
 Uitgaande in HEID, in IE óf I, in NIS,
 In Y (die naa Meëklinkers word vernomen)
 En voort in ING (van 't Werkwoord afgekomen,)
 Als Zaaligheid, Knie, Trali, Kennis, By,
 Waardy, Ly, Py, Ry, Spóttorny, Party,
 Met and'ren meer; voort Vlughteling, Bepaaling, †
 Ontheiliging, Kastydning, Perfing, Dwaaling.

Zo,

† A: Moonen (Bladz: 67) stelt Manlyk te zyn alle Zelfstandige Naamwoorden, van andere Grondnaamwoorden afgeleid, die in LING, uitgaan, fchoon zy van vrouwsperfoonen ook gebruikt worden, als: Vondeling, Doopeling, Vlughteling, enz:.

W: Séwel (Bladz: 18) stelt ze beide Manlyk en Vrouwlyk.

Maar waartoe zulk noodloos gehaspel van deezen en geenzen? dewyl het tóg zeker is dat,

Der Mannen, Naam, Ampt, Eigenfchap óf Soort

*Nooit word genoemd dan door een Manlyk woord,
 Gelyk 't ook van de Vrouwen word begreepen.
 By die maar 't minst in Taalkunde is geseepen.*

Derhalven is 't onfeilbaar dat men, by voorbeeld, van eenen Vlughteling (Man) moet zeggen: *hy kwam vlugten, enz: van eene Vlughteling (Vrouw) zy kwam vlugten, enz:.*

Dat Zy, nu, tót een Manlyk Naamwoord zou paffen, zal niemant, naer réde, toestemmen.

Zo, wyders, een Toevoeglyk Woord verlengt
 Door SCHAP óf TE, waarvoor 't ook HEID gehengt,
 Is 't Vrouwlyk, als: de Dronken^{fchap,}_{heid,} van *dronken*;
 Dus ook, van *Sterk*, de Sterk^{heid}_{te} van de schonken.

Naer 't laatste deel der Woorden, welke uit meer

Dan

Aanmerkingen over de woorden die by anderen als Uit-
 zonderingen op onzen Reegel, wégens de Kóppeiwoorden
 geboekstaafd worden, te weten:

<i>Beer en Klaauw.</i> . . . . M.	<i>Beereklaauw</i> (een Kruid). . . . O.
<i>Borst.</i> . . . . V.	<i>Adelborst</i> , enz: . . . . M.
<i>Doek</i> , (Neus-, Hals-, Hand-) . . . . M.	<i>Doek</i> (de geweene Stóf om
enz: . . . . V.	Neus-, Hals-Handdoeken
	af te maaken, als: Neetel-
	<i>doek</i> , <i>Kameryksdoek</i> ,) enz: O.
<i>Hagel en Boot.</i> . . . . M.	<i>Janbagel</i> , <i>Pakkétboot</i> . . . . O.
<i>Hóf</i> (een Tuin) . . . . M.	<i>Kerkbóf</i> . . . . O.
<i>Kaak.</i> . . . . , V.	<i>Blaaskaak</i> . . . . M.
<i>Schoen.</i> . . . . M.	<i>Handfchoen</i> . . . . V.
<i>Tred.</i> . . . . M.	<i>Hertred</i> . . . . V.
<i>Vrouw</i> ; V; <i>Mens.</i> . . . . M.	<i>Vrouwmens</i> . . . . O.
<i>Wigt</i> (een Kind) . . . . O.	<i>Booswigt</i> . . . . M.

Dóch

Dan één bestaan, als: *Gods-dienst, Binnen-veer, Berg-ambagts-volk, Stad-huis-deur*, moet men ze achten Altoos te zyn als de enk'len van Geslachten; Zo dat, als *Deur*, nu Vrouwlyk zynde, ook wis, In éenen zin, *Stadhuysdeur* Vrouwlyk is.

Luft

Dóch, een Kóppelwoord is eigentlyk, wanneer een Woord, uit verscheidenet'zaamgeteld, in 't laatste gedeelte den zelveu zin behoud als óf 't enkel waare; zo, dat het voorste gedeelte als een toevoeglyk Naamwoord, óf eene Omstandigheidsbeschryving daarvan verstrekket; als, wanneer, by voorbeeld, een *Beereklaauw* (de *Klaauw* van eenen *Beer*,) *Schiet-hagel*, *Karons Helboot*, enz: zowel als *Klaauw*, *Hagel* en *Boot*, *Manl.*, *Kalfsborst*, *Neusdoek*, enz: zowel als eene *Borst* en eene *Doek* V zyn, desgelvks *Uitbóf*, *Viskaak*, *Koopscboen*, *Moffentred*, enz: die, in 't laatste gedeelte des woords den zelveu zin behoudende als óf ze enkel waaren, ook van 't Geslacht zyn als derzelveu enklen. *Mens* is ee-

ven zo zeer O als *Vrouwmens*: want men zegt zowel: ik beklag *dat arme Mens*, als *dat arme Vrouwmens*, *Helwigt* (als men een kind, dat, van jongs af aan, allerhande booze stukken uitvoert, zo noemen mag) is zowel O als *Wigt*. Dus blykt dan, dat alle de zogenaamde Uitzonderingen, als: *Beereklaauw*, *Adelborst*, enz: die in het laatste deel geensins den zelveu zin behouden als de enklen, ook geensins daaruit t'zaamgeteld, en, vervólgens, geen Uitzonderingen op onzen Reegel zyn. Het woord *Hertred*, evenwel, dat denzelveu zin behoud als *Tred*, kan ik nooit, schoon het J: V: Vondel gedaan heeft, voor V houden, daar *Tred* M is.

Luft iemand dit nóg nader te onderzoeken ;
 Voor 't lest en 't best, hy leeze slegs de boeken
 Der drierlei Geslachten door en door,
 Proefneemende aan de toets van tong en oor.

REEGELS wégens het GEBRUIK van *Y* en *EI*.

Zo straks nóg van den Uitgang *Y* gesproken,
 Zal 't, mogelijk, hier niet onbillyk strooken,
 Aler we ter Naamvallen overgaan,
 't Gebruik van *Y* en *EI* te doen verstaan.
 Den Haagenaar, die kikken zegt voor kyken,
 Zal 't onderscheid hiervan ten eersten blyken.
 Een Maaze- óf Lekke- óf Schie- óf Róttenaar
 Word, door gewoonte, aanstonds 't verschil gewaar.
 't Noordhóllands vólk, gewend voor *Meiden*, *Maiden*
 Te zeggen, voor zy *zeiden*, meest zy *zaiden*, (enz.)
 Dooft zelden in die klanken: dóch meest zy
 Die aan het Spaarne, en tuffen 't scheepryk *Y*
 En 't Haarlems Meir zyn opgevoed en wonen,
 Vereisen, hen hier Reegels van te toonen.
 Welaan dan, voort ter zaake, daar in 't kort
 Dit Taalmisbruik ligt door verbeeterd word.

Voor-

1. Vooreerst; wanneer het Werkwoord in de Tyden
 Van Y in EE verwisselt, als: (van *lyden*,)
 Hy *lyd*, hy *leed*, *geleeden*; óf: hy *smeet*,
 (Van *smyten*;) (van *verwyten*,) hy *verweet*,
 Is 't vast dat Y (nooit EI) daarin mag komen;
 Dus ook in 't geen daarvan is afgenomen
 Of t'zaamgesteld, als: 't *lyden*, dat men *lyd*,
 Een *Smyter* en een *bytend Leedverwyt*. enz.

2. Ten tweede; om een' Bediening te beschryven
 In 't algemeen, óf Staat óf ook bedryven
 Bedient men zig van EI nooit, maar van Y,
 Gelyk: *Voogdy*, *Voogdyschap* *Borgery*,
 En *Heerschappy*, en *Spóiterny* en and'ren.

3. Ten derde; (en meest ten dienst der Neederland'ren
 Die min óf meer Latyn óf Frans verstaan,)
 De woorden, welke in 't Duits den klemtoon slaan
 Daar de Y en EI volstrekt betwistbaar schynen,
 Als ze eindigen naer de I-A der Latynen
 En de I-E van de Franssen, zyn aan 't end
 Onze YE (ook IE) óf Y, (nooit EI) gewend,
 Als *Jeremy*, in plaats' van *Jeremia*;
Mary, *Marytje*, in plaatse van *Maria*;

E

Voor

Voor *Melodie*, (een Frans woord) *Melody*;

Voor *Jalousie*, (als vooren) *Jaloezy. enz.*

4. Ten vierde; (en meê ten dienste als laatst beschreeven,)

De woorden, (straks in soort ook opgegeven,)

Welke in 't Latyn op I, en in het Frans

Op I óf IE zwaar luiden, dulden tans

Nooit EI daarvoor, maar Y, Als: voor *Quirinus*,

Kwiryne, óf *Kryne*; aldus ook voor *Martinus*

Martynus, of *Martyn*; voor 't Frans *Paris*,

Parys (een' Stad;) ook voor *le Paradis*

Het *Paradys*; voor *Chirurgien* word heeden

Wel *Chirurgyn*, nooit *Chirurgeon* geleeden, *enz.*

Nu volgt hier nóg, een' korte en nutte lyst,

Waarin men de Y, naer letterórde aanwyft,

In

L Y S T

Van de meest in gebruik zyn-
de woorden, die met Y, en niet
met EI gespeld moeten worden;
waaronder méde de eenpaarige
Werkwoorden, welke Uitzonde-
ringen zyn op den Reegel: dat alle
eenpaarige Werkwoorden nooit
de Y, maar wel de EI dulden.

Akys, Akysyn, *enz.*

Azyn

Be-Ge-Uitdyen, Dyen, *enz.*

Bedyken, Dyk, *enz.*

Beklyven, Klyf, (klimop.)

Benyden, Nyd, *enz.*

Beslyken, Slyk, *enz.*

Bevlytigen, Vlyt, *enz.*

Bezwymen, *enz.*

Bly, Blydschap, *enz.*

Bombazyn.

Bry, (pap.)

By

In woorden, 't zwaarft door band óf wet te toomen,
Alsméde in 't geen daarvan is afgenomen

Of

By, (een Voorzetfel.)

By, óf Bye (Honig-.)

Byl.

Byfter, Verbyfteren, enz.:

Byten, (een gat óf gaten in 't ys
maaken.)

Dozyn, (twaalfstal.)

Dy, óf Dye, (het dik van 't
been.)

Fyt, óf Vyt, (vingerkwaal.)

Gelyk, (als) enz.:

Geryven, Geryf óf Gerief:

N:B: Y mag veeltyds wel in
IE maar nooit in EI verwiſfeld
worden, als hier; dus ook voor
yver, iever, enz.:

Getyde, Gety, enz.:

Gordyn.

Grynkelen (nu grinkelen, mees-
muilen.)

Grynzen (grimmen) Gryns, enz.:

Gryzen (gruwen) enz.:

Gryzen (grys worden) enz.:

Gy (Voornaamw.:

Gyen, Gytouw, enz.:

Gylbier, Gylkuip, enz.:

Gypen, enz.:

Gyzelen, Gyzeling, enz.:

Chyl, ook Gyl (maagſap.)

Huwelyk, enz.:

Hy (Voornaamw.:

Hygen, enz.:

Hyliken, enz.:

Hyſen, enz.:

Of t'zaamgesteld; vervattende ook met een
Werkwoorden, welke eenpaarig zyn, óf geen'

Ver-

Kastyden, enz:.	Mynen , (by Myn zeggings koo- pen.)
Krygen, (oorlógen,) enz:.	Myten, Myt, Myter, enz:.
Kryfen, Gekryst, enz:.	Nyd, Nynagel, enz:.
Kryten, (met kryt beschryven.) enz:.	Patryst, (een vogel.)
Knyf, (knipmes.)	Py, óf Pye, (een mans Rók.)
Kwyl, Bekwylen, enz:.	Pyl (Schutters-.)
Kwynen, enz:.	Pyn, Pynboom, Pynigen, Ge- pynde, óf Ongepynde Ho- nig enz:.
Lyf, (ligchaam.)	Pyp, Tabaks-) enz:.
Lyk (nooit leik) een Woorduit- gang, van veele Naam- en Werkwoorden enz: afgeleid, als: eerlyk; gódklyk, íchan- delyk, enz:.	Pry, (een dood kreng.)
Lyk, (dood ligchaam.)	Pryken, (praalen, pronken.)
Lymen, Lym, enz:.	Ryfelen, (uit de tas óf met de steenen dóbbelen,) enz:.
Lynen, Lyn, enz:.	Ryk (Keizer- Koningk-) enz:.
Lyft, Belyften, enz:.	Ryk, Rykdom, enz:.
Lynwaad, enz:.	Rymen, Berymen, Rym, enz:.
Lyfter (een vogel.) enz:.	Rymen, Rypen, (wit vriezen.) Rym, Ryp, enz:.
My, Myne, (Voornaamw:) enz:.	Ryn, (eene Rivier in Duitsl.)
Myden, Vermyden, enz:.	Ryp, (een Dórp in Holl:.)
Mymeren, enz:.	Rypen, (ryp worden.) enz:.
Mynen, Ondermynen, enz:.	Ryven, (raspen.) enz:.

Schry-

Verwiff'ling van Hoofdlettergreepen lyden,
En daarom ook den Reegel gaan bezyden,
Dat EI (niet Y) daarin word goed gefchat.

De

Schrynen, Schrynwerk, enz.:	Verwylen, (fterven) Wed ^w van wylen N: N:.
Schryf.	
Slym, verflymen, enz.:	Verwyven, (verwyfd worden), enz.:
Soldy, & 1000 ^{den} in ry-ny, enz.:	
Spykeren, Spyker, enz.:	Vlyen, (fchikken, in órde óf nee- derzetten.)
Spyzen, Spyzigen, enz.:	Vry, Vryen, Vryer, Vryfter, enz.:
Styl, (paal, ftaak.) enz.:	
Styven, (fterk maaken) Styf, Styffel, Styfiter, enz.:	Vyand, enz. Vyf.
Sysje, (een Vogeltje.)	Vyl, Vylen, Vyffel, enz.:
Tryp, zeeke re ftoffe.)	Vyver, (viswyer.)
Tyd.	Vyzel, Vyzelen (opfchroeven), enz.:
Tyk (Bedde-) enz.:	
Twyfelen, enz.:	
Twynen, enz.:	
Verbryzelen, Verbryzeling, enz.:	
Verfynen (fyner maaken óf wor- den) enz.:	Woeflyn, Woefteny, enz.:
Verryken, enz.:	Wy, (Voornaamw.:
Verwyden (wyder maaken) Wyd- te, enz.:	Wyn, Wyden, (heiligen,) Ont- wren, Wywater, enz.:
	Wyf, Bywyf, enz.:

E 3

Wyk,

De woorden nu, die hier niet zyn vervat,
Nóch die men kan tót onze Reegels tellen,
Zyn (mist het ooit?) met EI (niet, Y) te spellen.

Voort, Leezers! schort voor u nóg 't meest hieraan,
Of kunt gy dit nóg niet genoeg verstaan,
Doorsnuffelt ook de beste Woordenboeken;
Is 't nóg vergeefs, loopt eeuwig Eekels zoeken,
En vult daar mede uw' Pensdarm, om, als 't Zwyn,
Doormest en vet, Knap voor den Balg te zyn.

Dns-

Wyk, (Stad, schuilpl.; roevl.) enz.:	Ylen, (spoed maken) Ylings, Yl- hoofdig, enz.:
Wyl, Wykje (tyds) Terwyl, enz.:	Yp, Ypenboom, (iep, ólm.)
Wyn.	Yfelen, (ys reegenen,) enz.:
Wyn- (nu Wenk-) braauw.	Yveren, Yver, (óf iever,) enz.:
Wys, Wysheid, enz.:	Yzen, (gruwen,) Yfelyk, enz.:
Wyfel, (eene Rivier.)	Yzer.
Wyting, (zeekere vis.)	
Wyze, (manier, zang.)	Zwymelen, (in zwym vallen.)
Y, (het,) eene Rivier in Holl.:	Zwyn.
Ydel, (óf iedel,) enz.:	Zy, (Voornaamw.)
Yder, (óf ieder,) enz.:	Zyde, (van den Zyworm.)
Yf, Yfboom, (ief óf Taxus.)	Zyde, (kant,) (ter-be-zyden,) enz.:
Yken, Yker, (van maat, gewigt óf vaarttuig,) enz.:	Zyn (óf weezen.)
	Zypelen, Zypen, enz.:

Dusverre u flegs in Letters, Lettergreepen,
 Gellachten, als Spraakdeelen, iets gelleepen,
 Begint het tyd te worden, u, myn Kind,
 (Waarvoor ik my dit Werk meest onderwind,
 Of 't strekken mogt' tót voordeel van uw léven,)
 Een' Schets der zes *Tyldvoegingen* te geeven;
 Waarnaa, misschien, (men noem' het wys óf mal,)
 Eene and're, van de Dichtkunst. volgen zal.

Zie hier dan, eerst, dit *Zestal*, op vyf Voeten,
 U, zonder kruk, vry vast ter beene, ontmoeten.

* Dusdaanig oud Duits word ook nóg gebruikt in de eerste Tyd- voeginge, als van, ik <i>vraag</i> , ik <i>vraagde</i> , <i>vroeg</i> óf <i>vrieg</i> ; Gelyk méde in deeze twec- de, van <i>braa-</i> <i>den</i> , ik <i>braad-</i> <i>de</i> , ik <i>bried</i> ; van <i>raaden</i> , ik <i>raadde</i> , ik <i>ried</i> ; van <i>lachen</i> , ik <i>lachte</i> , ik <i>loeg</i> .	1. Ik <i>baat</i> , ik <i>baatte</i> , ik heb óf ben <i>gebaat</i> , Is de eerste van TYDVOEGINGS REE- GELMAAT;	Pana- ma. +++
	2. Ik <i>weef</i> , ik <i>weefde</i> (ook * <i>woef</i>) ik heb <i>ge- weeven</i> , Kan van de tweede een duidlyk denkbeeld geeven,	Pana- malen. +++
	3. Ik <i>koop</i> , ik <i>kógt</i> , ik heb óf ben <i>gekógt</i> Is van de derde, alsmeê: 'k <i>zoek</i> , <i>zógt</i> , <i>gezógt</i> ;	Pané- mé. +++
	4. Ik <i>stuit</i> , ik <i>stoot</i> , ik heb óf ben <i>gestooten</i> , Is van de vierde, alsmeê 'k <i>schiet</i> , <i>schoot</i> , <i>geschooten</i> ;	Pané- mélen. +++
Dóch zulk oud Duits wé- derspreekt on- ze korte Ree- gels niet; als men zig by 't nieuwe hou- den mag.	5. Ik <i>treed</i> , ik <i>trad</i> , <i>getreeden</i> (ook <i>getreên</i>) Is van de vyfde en, dus bekort <i>g</i> , ge- meen; §	Pané- malen. +++
	6. Ik <i>steel</i> , ik <i>stal</i> , ik heb óf ben <i>gestolen</i> , Is van de zesde, elk nut, dóch meest op SHOOLEN.	Pané- mielen. +++

§ Gemeen, 1, omdat deeze vyfde TYDVOEGING in de verkorting des voorleedenen Tyds
 Deelwoords iets GEMEEN heeft met sommige voorleedenen Tyds Deel-
 woorden van de 4de TYDVOEGINGE, als; van Overlyden Overleeden en
 Overleên, enz: van Verbieden, Verbooden en Verboên, enz.

§ Gemeen, 2, omdat deeze verkorting ook iets GEMEEN heeft met sommige voorleeden Tyds
 Deelwoorden van de 2de 4 & 5de TYDVOEGINGE, als
 van Braaden, Gebraaden en Gebraân, } als van } de 2de Gebreên, }
 van Raaden, Geraaden en Geraân, } de 4de Beréen. }

§ Gemeen, 3, omdat deeze verkorting tót de Voeten der Vaerzen, óf, anders, om 't Rym-
 woord in gemeenen GEBRUIKE IS.

Nóg eenige **VOORBEEDEN** van de 6 reegmaatige
TYDVOEGINGEN der Nederduitse **SPRAAKE**,
afgebeeld door

<i>Panama.</i>	<i>Panama- len.</i>	<i>Panéme.</i>	<i>Panéme- len.</i>	<i>Panéma- len.</i>	<i>Panémielen.</i>
Van de eerste:	van de tweede	Van de derde:	Van de vierde	van de vyfde:	Van de zesde:
Achten.	Bakken.	Brengen.	Bergen, Blyv:	Draagen.	Bidden, Broek-
Bakeren.	Douwen.	Drinken.	Delven.	Eeten.	ken.
Drukken.			Fluiten.	Geeven.	
Erfen.	Heeten, (s'ap- peller.)		Glyden.	Hangen.	Helpen, of 4
Futfelen.			Helpen, ook 6		
Goochelen.		Koopen.	Kluiven.	Loopen.	
Hakken.	Lachchen, ook Loeg.		Melken.	Meeten.	Neemen.
Innen.	Maalen (Mou- dre.)				
Jökken.			Ryden.	Slaapen.	Spreeken.
Krakeelen.		Werken (oul) gewrogt.	Stuiven. Sch- Trekken.	Treedén.	
Lapferfantén.	Vouwen.	Zoekén.	Vegten.	Vaagen, ver- onder-	Weegen, ook 4
Meesmullen.	Weeven, ook Woef.		Weegen, ook 6	Weegen, ook 2	Zitten.
Nestelen.					
Opperen.					
Putten.					
Rammelen.					
Struikelen.					
Tappen.					
Uiteren.					
Vaften.					
Worfelen.					
Yveren.					
Zaagen: enz:					

Aanmerkt, dat tót
deezee eerste Tyd-
voeging, by gis,
wel drie vierde-
deelen der Need:
Werkw: benevens
alle zogenoemde
Stadhuis-Basterd-
of Kunft-woor-
den behooren, als:
Abandonneeren.
Balanceeren.
Certificeeren.
Domineeren.
Eligceeren.
Glorieeren.
Hanteeren.
Ignoreeren.
Jubileeren.
Lamenteeren.
Metamorphosee-
ren. enz:

Onreegellig
en dóch van
de 5de
ZIEN.
STAAN.
VERSTAAN.
ONDER-
STAAN.
GAAN.
VERGAAN.
ONDER-
GAAN.

onreegellig en
dóch van de
6de DOEN.

Dusverre van TYDVOEGING iets in 't kort,
Zie hier ook hoe NAAMWOORD verhoogd word.

1ste V O O R B E E L D.

Nominativ: Accusativ: Accusativ: Nominativ:

Gód Schiep den Mens, den Mens heeft *Gód* geschapen,
Voert, regts óf flinks, altoos het zelve wapen:
Gód Schiep, stelt *Gód* ten Daadere, óf die doet,
Den Mens, die zulks, Spraakkundig, lyden moet.

Genitiv: Ablativ: Ablativ: Genitiv:

Góds Werk, van God, van Gód alleen *Góds* Werken,
Doet, regts óf flinks, een' zelve Naamval merken:
Góds Werk, stelt *Gód* ten Teelere óf die teelt,
Van Gód, al 't geen VOORZETSEL ooit verbeeld.

Dativ: Vocat:

Geef Góde, (ó Gód! wierd zulks altoos bedreeven!)
Geef Góde de eer voor 't Goede aan u gegeven:
Geef Góde, stelt, als, dat men geeve aan *Gód*.
O God! roept uit: de *O* weent, lacht, looft en Spót;
Al 't geen men kan door * *Tussenwerpsels* zeggen,
Is, (mist het ooit?) dien NAAMVAL toe te leggen.
Dit *manlyk* Woord, hier *zonder, nu*, naer aard,
Een *manlyk*, met een † *Lédeken* gepaard.

F

De

* Interjections.   † Article.

2de V O O R B E E L D.

- Nom: *De Heere* is goed en boven all te looven.
 Gen: *Des Heeren* Wet gaat alle Wet te boven.
 Dat: *'Den Heere*, (als, *aan den Heere*,) toevertrouwd.
 Acc: *Den Heere* dient, die zyn' Gebóden houd.
 Voc: *O, Heere!* óf, *Heere!* is 't boven uw vermogen?
 Abl: En, *van den Heere* is al ons doen en poogen.

3de V O O R B E E L D.

- Nom: *De Man* is 't Hoofd der. Vrouwe, buiten kyf.
 Gen: *Des Mans*, óf 's *Mans* begeerte is tót het Wyf.
 Dat: *Den Manne* is magt en heerschappygegeeven.
 Acc: *Den Man* des Doods brengt recht Gericht om 't le-
 ven.
 Voc: *O Man!* óf, *Man!* wat dwaasheid gaat u aan?
 Abl: Om *van den Man* óf 't *Manbaare* af te gaan?

4de V O O R B E E L D.

- Nom: *De goede Zoon* doet 's Vaders welbehaagen.
 Gen: *Des goeden Zoons* goed willen kan vertragen.
 Dat: *Den goeden Zoone* is alles goeds bereid.
 Acc: *Den goeden Zoon* heeft hy te snood verleid.
 Voc: *O goede Zoon!* dat ik 't verschil u toone,
 Abl: *Van goeden Zoon*, óf, *van den goeden Zoone*.

5de V O O R B E E L D.

- Nom: *De kwaade Vrouw* is de oneer van haar' Man.
 Gen: *Der kwaade Vrouwe* onteering treft hem dan.
 Dat: *Der kwaade Vrouwe* is ramp op ramp bescheiden.
 Acc: *De kwaade Vrouw* zoeken elk van 't kwaad te leiden..
 Voc: *O kwaade Vrouw!* óf Haring met een hoofd!
 Abl: *Van kwaade*, óf *van de kwaade Vrouw* beroofd.

6de V O O R B E E L D.

- Nom: *Het vroomme Wyf* deed itaag haars Mans begeeren.
 Gen: *Des vroomen Wyfs* behaagen was, hem te eeren.
 Dat: *Den vroomen Wyve* is de Eerkroon toegelegd.
 Acc: *Het vroomme Wyf* behandelt hy te flegt.
 Voc: *Recht vroomme Wyf!* een roem der twee Geslachten!
 Abl: *Van 't vroomme Wyf* is troost en hulp te wagten.

7de V O O R B E E L D.

- Nom: *De goede Maagd* deed goed aan haare Vrouw.
 Gen: *Der goede Maagde* onteering baarde rouw'.
 Dat: *Der goede Maagde*, als, *aan de goede Maagde*.
 Acc: *De goede Maagd* verftiet hy, hoe ze ook klaagde.
 Voc: *O goede Maagd!* Wat is de Maagdestaat?
 Abl: *Van goede*, óf *van de goede Maagd* is praat.

8ste V O O R B E E L D.

- Nom: *Het eerste Kind*, der Waerelde ooit geboren.
 Gen: *Des eersten Kinds* Bloedftorting, nooit beschooren.
 Dat: *Den eersten Kinde* is, doolend zyn, als 't lôt. Gen. 4: 14,
 Acc: *Het eerste Kind* beschermde nógtans Gód. 15.
 Voc: *Ag! eerste Kind!* wat baatte u 't bloedvergieten?
 Abl: *Van 't eerste Kind* is 't moordend buskruidschieten.

9de V O O R B E E L D.

- Nom: *De kwaade Knegt* begroef zyn Pond in de aard'.
 Gen: *Des kwaaden Knegts* bedryf was slagen waard.
 Dat: *Den kwaaden Knegte* is loon naar werk gegeven.
 Acc: *Den kwaaden Knegt* bragt iemant eens om 't léven.
 Voc: *O kwaade Knegt!* geweeken van het recht.
 Abl: *Van kwaaden Knegte*, óf, *van den kwaaden Knegt*.

10de V O O R B E E L D.

- Nom: *De Stier* (óf *Bul*) zou met zyn' hoornen **steeken**.
 Gen: *Des Stiers* geweld is op *Zaandam* gebleeken.
 Dat: *Den Stiere* word een' *Vaerze* toebracht.
 Acc: *Den Stier* heeft *Pier* gellaagen, niet gellagt.
 Voc: *O Stier!* (óf *Bul!*) in woede zeer te *ichroomen!*
 Abl: *En, van den Stier* is eerst het *Kalf* gekomen.

11de V O O R B E E L D.

- Nom: *De nutb're Koe* moet meest te vroeg in 't veld.
 Gen: *Der nutb're Koeje* afmelking is besteld.
 Dat: *Der nutb're Koeje* is *Koeks* genoeg gegeeven.
 Acc: *De nutb're Koe* heeft *Pier* in 't veld gedreeven.
 Voc: *O nutb're Koe!* wat nuts komt ons al toe
 Abl: *Van nutb're Koeje, óf van de nutb're Koe!*

12de V O O R B E E L D.

- Nom: *Het vuile Zwyn*, als in den drek begraven.
 Gen: *Des vuilen Zwyns* Navólgers, *Goud-myn* slaaven.
 Dat: *Den vuilen Zwyn* is 't ligt genoeg met draf.
 Acc: *Het vuile Zwyn* stak hy de hertaêr af.
 Voc: *O vuile Zwyn!* voorbeeld van zuipen, vreeten.
 Abl: *Van 't vuile Zwyn* is vry wat lekkers te eeten.

13de V O O R B E E L D.

- Nom: *De helse Kryg*, van *Duivels* uitgebroad.
 Gen: *Des helsen Krygs* gevólgen, zyn verwoed.
 Dat: *Den helsen Kryge* een' oorlóg aan te zeggen.
 Acc: *Den helsen Kryg* ~~alsoos~~ aan band te leggen.
 Voc: *O helse Kryg!* dien ik ~~den~~ naam optyg,
 Abl: *Van helsen Kryge, óf, van den helsen Kryg.*

14de V O O R B E E L D.

- Nom: *Het vrugtbbaar Land* is door den Kryg bedorven.
 Gen: *Des vrugtb'ren Lands* Vrugtboomen zyn gestorven.
 Dat: *Den vrugtb'ren Lande* is kwaad op kwaad geschied.
 Acc: *Het vrugtbbaar Land* ontziet de Vyand niet.
 Voc: *O vrugtbbaar Land!* waar is nu de eer (ò schande)!
 Abl: *Van 't vrugtbbaar Land, óf, van den vrugb'ren Lande?*

15de V O O R B E E L D.

- Nom: *De królse Kat* was heel beluſt na Spek.
 Gen: *Der królse Katte* aardskaterlyk gebrek.
 Dat: *Der królse Katte* een Kater toegezonden.
 Acc: *De królse Kat* beet een van onze honden. Aanmerklyk
 Voc: *O królse Kat!* gekroopen uit het gat
 Abl: *Van królse Katte, óf, van de królse Kat.*

16de V O O R B E E L D.

- Nom: *De Broeder, (óf, de Broér)* van onze Moeder.
 Gen: *Des Broeders, (óf, des Broérs)* goed Paardevoeder,
 Dat: *Den Broedere, (óf, den Broére)* toebereid.
 Acc: *Den Broeder, (óf, den Broér)* heeft zy verleid,
 Voc: *O Broeder! óf, o Broér!* van Vaderswegen.
 Abl: *Van Broeder, Broér, óf van den Broér* verkreegen.

17de V O O R B E E L D.

- Nom: *Myn Vader* was in eenen Burgerſtaat.
 Gen: *Myns Vaders* huis was in de Lakenſtraat.
 Dat: *Myn' Vadere* iets, als, *mynen Vad're* geeven.
 Acc: *Myn' Vader* ſchold één van zyn' naaſte Neeven.
 Voc: *Myn Vader!* ag! wat dolheid ried hem 't ſlaan
 Abl: *Van myn', óf liefſt, van mynen Vader* aan?

18de V O O R B E E L D.

Nom: *De Goede* is goed, ook hoe men hem belaster'.
 Gen: *Des Goeden* Goed is reiner dan Albaister.
 Dat: *Den Goeden* reikt de Goede een Aalmoes toe.
 Acc: *Den Goeden* floeg de Kwaade met een roê.
 Voc: *O Goede!* óf *Goede!* indien men goed moge achten.
 Abl: *Van Goeden, Goede,* óf 't *Goede* is Goed te wagten.

19de V O O R B E E L D.

Janszoon was	Nom: <i>Jan</i> en Jan was blut gespeeld.
Janszoon was	Gen: <i>Jans</i> volkomen Eevenbeeld.
Janszoon gaf	Dat: <i>Jan</i> een' konkel om zyne ooren.
Janszoon, die	Acc: <i>Jan</i> deed in de peekel smooren.
Janszoon	Voc: <i>O Jan!</i> hoe durft gy zulks bestaan
(Janszoon!)	Abl: <i>Van Jan, óf, van den Jan</i> te gaan?

20ste V O O R B E E L D.

Nom: *Het Eeten* is, hoe schraal, my wel bekomen.
 Gen: *Des Eetens* lust is my daardoor benomen.
 Dat: *Den Eetene* (als, *aan 't Eeten*) perk gesteld.
 Acc: *Het Eeten* had de Vraat voor niets geteld,
 Voc: *Ag Eeten!* eerst in 't Paradys gegeeten!
 Abl: *Van 't Eeten* leeft die maatig is in 't Eeten.

21ste V O O R B E E L D.

Nom: *De Mens* was naakt en zag 't niet voor den Val,
 Gen: *Des Mensen* Zoon herstelde 't gants Heclal.
 Dat: *Den Mense* is magt en heerschappy gegeeven.
 Acc: *Den Mens* heeft Gód uit Eedens Hóf gedreeven.
 Voc: *O Mense!* óf, *Mens!* door 't zondigen vermaard!
 Abl: en, *Van den Mense,* óf, *van den Mens* ontaard!

22ste V O O R B E E L D.

Nom: *De Donder* treft niet slegs de laagste daken.
 Gen: *Des Donders* kragt doet hooge bergen kraaken.
 Dat: *Den Dondere* is door Gód een' paal gesteld.
 Acc: *Den Donder* heeft de Heere in zyn geweld.
 Voc: *O Donder!* die den Donderaar, in 't vloeken
 Abl: *By Donder* en by Weêrlicht, kunt bezoeken!

23ste V O O R B E E L D.

Nom: *De Hertóg* reift: wie weet tóg óf hy na
 Gen: 's *Hertógen-Bosche*, óf 's *Graaven-Haage* gaa?
 Dat: *Den Hertóge* is een Bode toegezonden.
 Acc: *Den Hertóg* beet één van *Duc d'Albaz'* honden.
 Voc: *O Hertóg!* maak, naast anderen, ook my
 Abl: *Van Hertóge*, óf, *van eenen Hertóg* vry.

24ste V O O R B E E L D.

Nom: *Het Meisje*, dat haar Bandtjes heeft gestreeken,
 Gen: en 's *Meisjes* Kap vol Speldetjes gesteeken.
 Dat: *Het Meisje* heeft de Boef veel gelds beloofd.
 Acc: *Het Meisje* heeft de Schurk van eer beroofd.
 Voc: *O Meisje!* myd de jonge Snoepgezellen.
 Abl: *van 't Meisje*, nu bedót, wil ik vertellen.

25ste V O O R B E E L D.

Nom: *Het franse Pad* is te Amsterdam befaamd.
 Gen: *Des fransen Pads* uitroeiing is beraamd.
 Dat: *Den fransen Pade* is hoog Bevel gezonden.
 Acc: *Het franse Pad* heeft de Onderfchout verbonden.
 Voc: *O franse Pad!* berugte Dieven-nest!
 Abl: *Van 't franse Pad* niets goeds, veelminder 't best.

Zie hier, myn Kind! een Vyf-en-twintig Droomen,
 Als Spookten uit myn Herffenpót gekomen,
 Of, eigentlyk, zoveel' *Voorbeelden*, van
 * *Naambuigingen*, niet als ik geeven kan,
 Maar als 't my lustte u hieromtrent te geeven;
 Waardoor nógtans, hoofdzaaklyk, is beschreeven
 Al 't geen in Ryme en Neederduitse Spraak',
 Myns weetens, nooit, zo kort, als tót vermaak
 Van Oud en Jong, door iemand is begonnen,
 Veelminder nóg in zoverre afgesponnen
 Als 't dienen kan tén Leidraade aan de Jeugd,
 Om voort te gaan op 't Spoor van Kunst en Deugd.

Zie, zeg ik, hier *Voorbeelden* van *Naambuigen*,
 Die 't *Enkelvoud* betoonen óf betuigen
 Van 't Manlyk Slach, waartoe, by 't eerste, geen
 † *Naamlédeken* behoeft, óf word geleên.

De verd're zyn, der drierlei Geslachten
Naamwoorden, meest, van aard *zelfstandig* te achten,
 Waaronder, met *toevoeglyken* 'er voor.
 Eén *Eigen Naam*, myn *Eigen*, loopt 'er door.
 Eén *Werkwoord*, als *zelfstandig*, is 'er méde.
 't *Meervoud* hiervan vond nergens plaats óf stéde,
 En heeft ook niet zoveel' verandering;
 Hiermeê verwagt tót ik iets naders zing'.

* Declinatiën. † Articulus.

Naa luttel rust van nieuwen lust bevangen,
Ter vord'ring van uw lang verlangd verlangen,
Zie voort, myn Kind! met ieder die 't beschouwt,
Wat strekken kan tót Neêrduits Taalbehoud.

Nu volgen twee Hulpwoorden, *zyn óf weezen*,
En *hebben*, nut in 't schryven, spreken, leezen,
Voor ieder, die door Letterbrillen kykt
En alles aan de Toets der Réde strykt;
Vervólgens, zes *Tyduoegingen*, naer Reegel,
Die vaster is dan eenig Kónings Zeegel,
In 't breede (schoon met eenig onderscheid
Van schikking,) door * Tenkate voorgeleid,
En hier alleen ten kortste in Rym begreepen.
: 't † Spraakwater draagt zo kleine als groote Schépen.
U dan, die meê somwylen daarop vaart,
Zy dit genoeg, tót uw behoef, verklaard.

G

Ik

* Lambert. † Voor de Spraakkunst.

Ik ben, is de eerste in 't Tal van drie Persoonen.
Gy zyt, de tweede, om 't Enkelvoud te toonen.
Hy is, de derde, aantoonende alle drie.
Wy zyn, is de eerste, in 't Meerdertal van die.
Gy-lieden zyt, de tweede, en méde als vooren.
Zy zyn, de derde, als elk kan zien óf hooren.

Ik was, is de eerste, in den Voorleeden' Tyd.
Gy waart, de tweede, in 't Eenvoud, als, *gy zyt*;
Hy was, de derde, aantoonende opgegeeven;
Wy waaren, de eerste, in 't Meervoud aangefchreeven.
Gy-lieden waart, de tweede in dat getal.
Zy waaren, is de derde, 't hoogst van al.

't *Wees* vroom, gebied het geen *gy* moet betragten,
 het *Dat hy zy* verduelig in 't verwagten,
 en *Dat wy zyn*, óf, *laat ons zyn*, is één.
Zyt, is genoeg, 't *gylieden* word geleén.
 en *Dat zy zyn*, maar nimmer *dat zy bennen*,
 Dan flegs voor hen, die *Spraak* noch *Reegels* kennen.

Opdat ik zy, staat de eerste in *Byvoegswys*,
Opdat gy zyt, de tweede, op éenen *prys*.
Opdat hy zy, de derde, in 't *Enkelhoudig*.
Opdat wy zyn, is de eerste, dóch *Meervoudig*.
Opdat gy zyt, de tweede, in 't *Meer*, als 't *Eén*.
Opdat zy zyn, de derde, en verder geen.

't Hulpwerkwoord: *ik zal weezen* helpt alle and'ren.

Dus slaat ook: *gy zult weezen* op elkand'ren,

Als méde *hy zal weezen; het óf zy.*

Wy zullen zyn, is 't eerst, *meervoud*, daarby.

Gy-liên zult zyn, is, ook daarin, het tweede,

Zy zullen zyn, het derde, om de eigen' réde.

't Hulpwerkwoord: *ik zou weezen* helpt, als 't eerst;

Waarneevens *gy zoud weezen* méde om 't zeerst.

Ten derde *hy zou weezen* als die beide.

't Meervoudig, eerst: *wy zouden zyn* ter weide.

Ten tweede weêr *gy-liên zoud zyn* als zy.

Ten derde, óf laatst, *zy zouden zyn* als wy.

Ik wenste *dat ik waare* wys en wakker.

Ik wenste *dat gy waart* myn Médemakker.

Ik wenste *dat hy waare* vrom en trouw.

Ik wenste *dat wy waaren* buiten rouw.

Ik wenste *dat Gy-liêden waart* als bórger.

Ik wenste *dat zy waaren* buiten zórgen.

Hiervan zyn drie *Deelwoorden* in den zwang;

Als: *weezende* is tót 's *Enkelvonds* vervang,

En *zynde*, tót een *Meerdertal* Persoonen;

Geweest, is om 't *Voorleedene* aan te toonen.

Dusverre van dit eerste, ons Duits zo nut;

Zie voort het tweede, en meê daaraan ten Stut.

Ik heb, als de eerste, in Tyd, en van Persoonen.
Gy hebt, de tweede, om 't Enkelvoud te toonen.
Hy heeft, de derde, aantoonende alle drie.
Wy hebben, de eerste, in 't Meerdertal van die.
Gy-lieden hebt, de tweede, en weêr als vooren.
Zy hebben, derde, als elk kan zien óf hooren.

Ik had, is de eerste, in den Voorleeden' Tyd
Gy had, de tweede, in 't Eénvoud, als, gy zyt.
Hy had, de derde, aantoonende opgegeeven.
Wy hadden, de eerste, in 't Meervoud aangefchreeven.
Gy-lieden had, de tweede, in dat Getal.
Zy hadden, is de hoogste weêr van al.

Heb moed, gebied gelyk in zyn óf weezen.
Het, dat hy hebbe een' Derden aangepreezen.
En, dat we, óf, laat ons hebben, is weêr één.
Hebt, is genoeg, 't gy-lieden weêr, te leen.
En dat, óf, laat zy hebben wat zy willen.
Kan, in den zin, geen luisduim-breedt' verschillen.

Opdat ik hebbe, is, Byvoegswys, weêr voor,
Opdat gy hebt, de tweede, op 't zelve Spoor.
Opdat hy hebbe, ook derde, in 't Enkelhoudig.
En de eerste, opdat wy hebben, is Meervoudig.
De tweede, opdat, ten einde ook, dat gy hebt.
De derde, opdat zy hebben afgewebd.

't Hulpwerkwoord: *ik zal hebben, (als zal weezen,)*
 Helpt, neevens *gy zult hebben, 't Vólgend leezen;*
 Gelyk ook *hy zal hebben, het óf zy.*
 Hier komt, *Meervoud, wy zullen hebben* by.
Gylieden, óf, gy-liên zult hebben 't Weeten
Zy-lieden, óf, zy zullen hebben te eeten.

't Hulpwerkwoord: *ik zou hebben, treft óf raakt,*
 Beneevens *gy zoud hebben, 't Onvolmaakt,*
 Gelyk ook *hy zou hebben, 't Eenvoud leggen;*
 't Eerst *Meervoudmoet: wy zouden hebben* zeggen,
 Het tweede weër: *gy-liên zoud hebben* 't Hóf.
 Het derde en laatst, *zy zouden hebben* 't Lóf.

Ik wenste *dat ik hadde duizend Gulden.*
 Ik wenste *dat gy had betaald uw' Schulden.*
 Ik wenste *dat hy hadde voorige Eer.*
 Ik wenste *dat wy hadden 't oude Weër.*
 Ik wenste *dat gy-lieden had vertrouwen.*
 Ik wenste *dat zy hadden goede Vrouwen.*

Hiervan zyn twee *Deelwoorden* in den zwang,
 Als: *hebbende* is tót 's *Hédenstyds* vervang;
Gehad, is, dat *voórby* is, óf *voorleeden*,
 Hoognoodig tót den Saamenhang der Réden.

Ik haat het Kwaade en doe tóg zelden Goed.
Gy haat het Goede, alzo *gy* 't nimmer doet.
Hy haat de Deugd, en is 'er van verbasterd.
Wy haaten hem, die GóD en Gódsdienst lastert.
Gy-lieden haat, dien, die vals Goud verkooft.
Zy haaten haar, die, te eerloos, zig verloopt.

Ik haatte eertyds het geen ik moest beminnen.
Gy haatte my, met onberaaden' Zinnen.
Hy haate zig, door kwaad doen, allermeeft.
Wy haatten hem meer dan 't affchuwlykft Beest.
Gy-lieden haatte, óf, *haattede* alle Mensen.
Zy haatten 't geen, waarna zy moesten wensfen.

Haat, *Haatlykheên*, ook hoe ze zyn genaamd.
 Nu, *dat hy haate* al 't Kwaad, by hem beraamd.
 Dan, *haaten we*, óf, dat best is, *laat ons haaten*.
 Voort, *haat gy-liên*, óf, *haatet* de Onverlaaten.
 En, *dat*, óf, *laat zy haaten*, geeft den zinn',
 Als vooren, geen' verand'ring, ook hoe min.

Opdat ik haate, is de eerste in *Byvoegswyze*;
Opdat gy haat, de tweede, op éenen pryze;
Opdat hy haate, een derde, in 't *Enkeltal*,
 En de eerste, *opdat wy haaten*, 't *Meer*, en *Al*.
De tweede, *opdat gy-lieden haat* het Kwaade;
De derde, *opdat zy haaten* de Ongenade.

't Hulpwerkwoord nu:	<i>ik zal, naaft haaten stelt,</i>
Of heeft ook:	<i>gy zult haaten, in 't geweld</i>
Des Tyds die volgt:	<i>by zal, (als vooren,) haaten.</i>
't Meervoudig, zegt:	<i>wy zullen haaten 't praaten.</i>
Gy-lieden, óf,	<i>gy-lién zult haaten 't Huis.</i>
Zy-lién, óf slegs:	<i>zy zullen haaten 't Kruis.</i>
Dus ook met:	<i>Ik zou haaten, t'Orvolmaakte.</i>
Ten tweede:	<i>Gy zoud haaten, hem die 't laakte.</i>
Ten derde:	<i>Hy zou haaten, buiten zin.</i>
't Eerst Meervoud brengt:	<i>Wy zouden haaten, in.</i>
Dan weêr:	<i>Gy-lién zoud haaten 't Minnens-</i>
waarde.	
Ten derde en laatst	<i>Zy zouden haaten de Aarde.</i>
Ik wenste <i>dat</i>	<i>Ik haatte uw' Haatlykheên.</i>
Ik wenste <i>dat</i>	<i>Gy haatte onnutte Reên.</i>
Ik wenste <i>dat</i>	<i>Hy haatte 't noodloos bórgen.</i>
Ik wenste <i>dat</i>	<i>Wy haatten de ied'le Zórgen.</i>
Ik wenste <i>dat</i>	<i>Gy haattede, alwat Schaad.</i>
Ik wenste <i>dat</i>	<i>Zy haatten, de Overdaad.</i>

Het *Deelwoord* is, eerst, *haatende*, en *van Héden*;
 Het andere is *gehaat* en *van 't Voorleeden*.
 De dubb'le *tt*, hier in *Voorgaanden Tyd*,
 En *Wensend*, is daaraan als toegewyd,
 Om réden, dat in 't *Onbepaalend* schryven
 Eene enkele is, die 't billyk door doet dryven.

Ik weef, een Webb, dat nimmer iemand * woef.
Gy weeft wel, maar de Molen gaat te stroef.
Hy weeft al meê, dóch 't zyn bedorven' Linten.
Wy weeven, met de wonderlykste Kwinten.
Gy-lieden weeft geen' Keepertjes, maar plat.
Zy weeven, met een' Molen zonder Rad.

Ik weefde 't Stóf (*ik woef*, zy voor de Weevers.)
Gy weefde 't wél (ondanks uw' Teegenstreevers.)
Hy weefde 't Werk zogoed als iemand deed.
Wy weefden (voor *wy weeven*) smal en breed.
Gy-lieden weefde (òf kan 't ook *weefdet* hebben?)
Zy weefden 't ligt zo fyn als Spinnewebben.

Weef wakker aan, *gebied* u, hy, die mag.
 Ja, *dat hy weeve*, al waar' 't by nagt en dag.
 Meervoudig: *laat ons weeven* als de Spinnen.
 En, *weeft gy-liên*, óf, *weevet* nutbaar Linnen.
 Beneevens: *dat*, óf, *laat zy weeven*, kloek
 En dapper, tót bekoming van een Boek.

Opdat ik weeve een Kleed, maar zonder Naaden.
Opdat gy weeft een Webbe, zonder Draaden.
Opdat by weeve een Hándschoen, zonder Fraam.
Opdat (kan 't zyn) *wy weeven*, al te zaam.
Opdat gy weeft, óf *weevet*, om te leeven.
 Ten derde weêr: *opdat zy Stóffen weeven*.

* Oud Duits.

't *Aanstaande* is: *ik zal weeven* als een Brand.
 Ten tweede: *gy zult weeven* Mutseband.
 Ten derde: *hy zal weeven* ronde Koorden
 't *Meervoudig*, eerst: *wy zullen weeven* Boorden.
 Ten tweeden weêr: *gy-liên zult weeven* 't Fyn.
 Ten derde, en laatst: *zy zullen weeven* 't Gryn.
 Dus ook met: *ik zou weeven*, als alle and'ren.
 Ten tweede: *gy zoud weeven* voor malkand'ren.
 Ten derde: *hy zou weeven* 't breedst van al.
 't eerst *Meervoud* is: *wy zouden weeven* 't smal.
gy lieden, óf, slegs: *gy zoud weeven* 't blaauwe.
 Ten derde, als laatst *zy zouden weeven* 't graauwe.

Ik wenste *dat* *Ik weefde* in beeter licht.
 Ik wenste *dat* *gy weefde*, vólgens pligt.
 Ik wenste *dat* *hy weefde* voor de Smouffen.
 Ik wenste *dat* *wy weefden* zyde Kouffen.
 Ik wenste *dat* *gy weefdet*, *weefde*, óf *woeft*.
 Ik wenste *dat* *zy weefden*, zo 't behoeft.

't Woord *weevende* is hier wéderom van *Héden*,
Geweeven ook, als vooren, van 't *Voorleeden*.

H

*Ik koop een stuk van eenen vetten Os.
 Gy koopt de staart van eenen loozen Vós.
 Hy koopt geen' Kat, maar eenen królsen Kater.
 Wy koopen kóft voor Pater en voor Mater.
 Gy-lieden koopt een boutje van het Kalf.
 Zy koopen voor sen' stuiver Luizen-zalf.*

*Ik kógt een' Bril voor allerlei Gezigten.
 Gy kógt een Boek, dat idereen moet stigten.
 Hy kógt voor haar een' ongenaaide Zak.
 Wy kógten hem een kraale Zondags-pak.
 Gy-lieden kógt een Mandtje lange Pypen.
 Zy kógten ook een' Slypsteen, om te slypen.*

*Koop, koop, goed koop, is weer in 't Faalgebied.
 Dat Pieter koope, al waar' 't ook voor Sint Piet.
 Meervoudig: dat we, óf, laat ons Koper koopen.
 Koopt, Koopers! koopt: waarom voorby geloopt?
 En: dat, óf, laat zy koopen, wat hen lust,
 Is méde een Zuil waarop Tydvoeging rust.*

*Opdat ik koope, al koste ik niet betaalen.
 Opdat gy koopt een' Blans met juiste Schaalen.
 Opdat hy koope, al waar' 't ten duursten prys.
 Meervoud: opdat wy koopen, schoon te onwys.
 Opdat gy-lien, óf lieden koopt, met Bórgen.
 En, opdat zy nu koopen, zonder zórgen.*

Toekomend:	<i>Ik zal koopen Tuff en Hout.</i>
Ten tweedé:	<i>Gy zult koopen Nieuw en Oud.</i>
Ten derdè:	<i>Hy zal koopen zelv're Plaaten.</i>
't Meervoud 'er van:	<i>Wy zullen koopen Staaten.</i>
<i>Gy-liên, óf,</i>	<i>Gy zult koopen wat gy wilt.</i>
<i>Zy-liên, óf slegs:</i>	<i>Zy zullen koopen 't Gild.</i>
<i>Ik, enkel.</i>	<i>Ik zou koopen 't hoogst van waarde,</i>
<i>Gy, méde.</i>	<i>Gy zoud koopen 't best op Aarde.</i>
<i>Hy, derde,</i>	<i>Hy zou koopen 't Nut en Zoet.</i>
<i>Meervoudig weêr:</i>	<i>Wy zouden koopen 't Goed.</i>
<i>Gy-liên, óf,</i>	<i>Gy zoud koopen goude Ringen.</i>
<i>Zy zouden meê</i>	<i>wat koopen van die dingen.</i>
<i>Ik wenste dat</i>	<i>Ik kógte een' eed'len Steen.</i>
<i>Ik wenste dat</i>	<i>Gy kógt het best van tweek.</i>
<i>Ik wenste dat</i>	<i>Hy kógte duurb're Panden.</i>
<i>Ik wenste dat</i>	<i>Wy kógten yz're Banden.</i>
<i>Ik wenste dat</i>	<i>Gy kógt, óf, kógtet Nat.</i>
<i>Ik wenste dat</i>	<i>Zy kógren 't volle Vat.</i>

't Woord *koopende*, is van *Heeden*, als te vooren;
Gekógt, doet zig *voorleden Tyds Deelwoord* hooren.

Ik sluit myn Huis en open Góde 't Hert.
Gy sluit uw' Hand voor Armoê, Nood en Smert.
Hy sluit zyn' Mond, om niets onnuts te spreken.
Wy sluiten 't Slót, dat niemant op kan fleeken.
Gy-lieden sluit, dat beeter openbaar,
Zy sluiten 't geen veel nutter open waar.

Ik sloot den Weg tót allerleije Zonden.
Gy sloot de Deur tót alle snoode Vonden.
Hy sloot de Kist der helse Gierigheid.
Wy slooten 't Pad, dat ligt ter Dooling leid.
Gy-lieden sloot der Iedelheid uwe Oogen.
Zy slooten ze ook en wierden niet bedroogen.

Sluit, sluit al 't geen geflooten weezen moet.
Dat ieder suite in Voor- als Teegenspoed.
Meervoudig: Dat we, óf laat ons sluiten t'zaamen.
Sluit, Sluiters! sluit alle ied'le Poppekraamen.
En, dat, óf laat zy sluiten, Vrouw als Man,
Gebied al 't geen Gebód ontvangen kan.

Opdat ik suite in Boeijen, zonder Banden.
Opdat gy sluit aan Voeten als aan Handen.
Opdat hy suite aan eenig linnen Snoer.
Meervoud: opdat wy sluiten onzen Broêr.
Opdat gy-liên, óf, lieden, sluit uw' Huizen.
En, opdat zy nu sluiten hunne Kluizen.

Toekomend: *Ik zal suiten* wat ik mag.
 Ten tweede: *Gy zult suiten* by den Dag.
 Ten derde: *Hy zal suiten*, dóch van buiten.
 Meervoudig weêr: *Wy zullen 't binnen suiten*.
Gy-lieden zult beneeden suiten 't één.
Zy zullen 't voort wel suiten met hun tweek.

Ik, enkel, ik zou suiten Kas en Koffer.
Gy, méde, gy zoud suiten Duif en Doffer.
Hy, derde Man, zou suiten ieders mond.
Wy zouden hem ook suiten in 't Verbond.
Gy-lieden zoud haar suiten, zonder Boeijen.
Zy zouden hen wel suiten by de Koejen.

Ik wenste dat ik sloote myn Kantoor.
Ik wenste dat gy sloot het agterst voor.
Ik wenste dat Hy sloote 't een en 't ander.
Ik wenste dat wy slooten met elkander.
Ik wenste dat gy-lieden sloot uw' Bak.
Ik wenste dat zy slooten hun Gemak.

't Woord *suitende* is gewisselyk weêr van *Heeden*.
Geslooten ook, onfeilbaar, van 't *Voorleeden*.

Ik treed den Tred, dien nimmer iemant trad.
Gy treed al voort op 't ongebaande Pad.
Hy treed, (de derde, in 't Enkel door de stappen.)
Wy treeden, de eerste, op alle Meervouds Trappen.
Gy-lieden tred; de tweede in 't Meerdertal.
Zy treden, is de derde, 't hoogst van al.

Ik trad op 't Pad, ter mydinge aller zonden.
Gy trad in 't Huis der snoode Lastermonden.
Hy, (derde) trad een' armen Bloed op 't hert.
Wy traden, maar het baatde smert op smert.
Gy-lieden trad als met gevleekte hielën.
Zy traden, dóch alleen op arme Zielën.

Treed zegt, tredt zegt en doe den Bloed geen zeet.
Dat Lubbert treede op Appel óf op Peer.
Meervoudig: dat we, óf, laat ons treên na binnen.
Treedt, Treeders! tredt, maar niet op 't schoone Linnen.
En, dat, óf, laat zy treden waar 't hen lust,
Gebied al wat Gebód óf Wetten kust.

Opdat ik treede in Góds gewyden Tempel.
Opdat gy treed, maar nimmer op myn' drempel.
Opdat hy treede, een' trótsen Paauw gelyk.
Opdat wy treên, óf, treden in het Slyk.
Opdat gy tredt, óf, tredet in de huizen.
Opdat zy treên, óf, treden in de kluisen.

Toekomend: *ik zal treden* na de Kerk.

Ten tweede: *gy zult treden* op die 'Zerk.

Ten derde: *hy zal treden* op de 'Toppen.

Wy zullen treên, óf, treden op de Koppen.

Gy-liên zult treên, óf, treden op en neêr.

Zy zullen treên, óf, treden heen en weêr.

Ik, onvolmaakt, zou treden als te voeren.

Gy, tweede Man, zoud treden naer behooren.

Hy, derde, hy zou treden op den huid.

Wy zouden traên, óf, treden in de Schuit.

Gy-liên, óf, Lui, zoud treden na de Duinen.

Zy zouden traên, óf, treden na de Tuinen.

Ik wenste dat ik trade baatwaards aan.

Ik wenste dat gy trad op onze baan.

Ik wenste dat hy trade, al waar 't na Leids.

Ik wenste dat wy traden tuffen beide.

Ik wenste dat gy-lieden tradt te bedd'.

Ik wenste dat zy traden in het net.

't Woord *treedende* is het Deelwoord weêr van 't *Heeden*.

Getreden, óf, getreên ook van 't *Koorleeden*.

Ik steel in 't Stal, daar niet te steelen is.
Gy steelt de Schol, een ander eet de Vis.
Hy steelt den Dief, die 't alles had gestolen.
Wy steelen hem, die 't steelen had bevolen.
Gy-lieden steelt al wat gy steelen kunt.
Zy steelen 't Kruis, een ander steelt de Munt.

Ik stal den Buit, dien Jogchem had gekreegen.
Gy staalt het Staal, geschikt tót eenen Dégen.
Hy stal de Val, daar nooit een' Muis in was.
Wy stalen niets uit de openstaande Kas.
Gy-lieden staalt, en egter zonder zonden.
Zy stalen de Eer, die nimmer was geschonden.

Steel, steel, al wie maar Steelen steelen wil.
 En *dat hy steele*, al waar' 't eens Blinden Brill.
 Ja, *laat ons* zelf het nooit Gestoolen steelen.
Steelt, steelt al 't geen wat Mast óf Kiel kan veelen.
 Met, *dat, óf, laat zy steelen* Goed en Bloed.
Gebied, voor 't laatst, al wat naer Wetten doet.

Opdat ik steele en ieder 't Zyn' laat' houden.
Opdat gy steelt, naer 't Voorbeeld der Alouden.
Opdat hy steele als Faust, die Letterdief.
 Meervoud: *Opdat wy steelen* zyn Gerief.
Opdat gy-liên, óf Liedén steelt de Banden.
 En, *opdat zy nu steelen*, zonder handen.

Toekomend: *ik zal steelen* als een' Raaf.

Ten tweede: *gy zult steelen* 't Schurft en 't Gaaf.

Ten derde: *hy zal steelen*, als de Funnen.

Wy zullen ook al *steelen* wat wy kunnen.

Gy-lieden meê *zult steelen* 't Groen en 't Geel.

Zy zullen 't voort wel *steelen* in 't geheel.

Ik, Onvolmaakt, *zou steelen* voor een' ander.

Gy, Dievenrôt! *zoud steelen* met elkander.

Hy, derde, *hy zou steelen* 't gaarne Ongaar.

Wy zouden 't ook al *steelen*, hoe 't ook waar'.

Gy-liên, óf, *Lui zoudt steelen*, om te stoffen.

Zy zouden zelf wel *steelen* van de Moffen.

Ik wenste *dat ik stale* in 't klein en groot.

Ik wenste *dat gy staalt* een' heele Moot.

Ik wenste *dat hy stale* witte Kaazen.

Ik wenste *dat wy stalen* als de Dwaazen.

Ik wenste *dat gy-lieden staalt* in 't Stal.

Ik wenste *dat zy stalen* Muis en Val.

't Woord *steelende* is, gereegeld, weêr van *Heeden*;
Gestolen, 't laatst daarvan, is van 't *Voorleeden*.

Om nu de Proef te maaken op de Som,
 Voor iemant, die, niet buitenspoorig dom,
 Mogt' vraagen: hoe zal ik óf iemant weeten:
 : Of naer wat Snoer onfeilbaar kunnen meeten
 : Welk Werkwoord eerst, óf tweede zy óf meer?
 Welaan, ter zaak, zulk vraagen is u eer.

Tót antwoord dient, (opdat gy niet mogt dwaalen,) 't Woord *Panama*, beneevens *Panamalen*,
 En, van dat slach, de volgende and're vier,
 Beduiden, op zig zelve, niet een zier,
 En zyn alleen door my verzonnen' woorden,
 (Ik meen als zes wel t'zaamgeslaagen' Koorden,)
 Die, zonneklaar, en, langs een' regte Lyn,
 Vertoonen zes *Tydvuegingen* te zyn,
 Naer Reegels, dóch verschillig met haar allen:
 Laat u hiervan de Blyken dan gevallen.

Neem *Panama*, by voorbeeld, dit beduid,
 Door de *A*, die hier drie Lettergreepen sluit,
 Twee *Tyden* en het *Deelwoord* van 't *Voortreden*.
 De eerste *A* hiervan beduid, den *Tyd van Heeden*,
 De tweede dien *die is voorby gegaan*.
 'k Heb reeds de derde, in 't *Deelwoord*, doen verstaan.

Dat deeze drie de Reegelmaat doen blyken
 Van 't *Panama*, staat nu te vonnisstryken.

't La-

't Latyn en Frans, (en hoeveel' Taalen voort?)
 Verschillen in den *Uitgang* van het Woord,
 Om 't onderscheid van *Wyzen* en *Personen*,
 Van *Tyden* en *Getalen* aan te toonen;
 Maar 't Neederduits, dat zig daaraan niet bind,
 En, binnen zig, veel beeter banden vind,
 Verbind zig slegs aan zes verscheiden' Streeken,
 Op dit Kompas alreede klaar gebleeken.

Bladz: 40.

Al 't geen niet één' van deezzen médestaat
 In allen deele, is buiten Reegelmaat,
 Van welker Tal, in 't Duits, vry minder schynen
 Dan elders, 't zy by Fransen óf Latynen;
 Ja 't klein getal, daarvan in onze Taal,
 Behoeft alleen een kort beknópt verhaal,
 Dat, als de magt my niet werde afgenomen,
 Gewisselyk hierna nóg staat te komen.

Indien gy nu niet weet en gaarne wilt,
 Of vroegt: zulk Woord, van wat *Tydvoeving* is 't?
 Neem *planten* eens, en zeg slegs in uw zelve:
 Ik *plant*, ik *plantte* en heb *geplant*, naa 't delven;
Ant, *ant* en *ant* zyn alle drie gelyk,
 Waarom ik dan dit billyk Vonnis stryk'
 't Is *Panama*, gelyk in alle Deelen,
 Zo kunnen die, vervólgens, niet verscheelen,

En daarom zyn ze ook wis van de eerste foort,
 Waaronder ver het grootste getal behoort.

Neem, wyders, weêr 't voorschreeven Werkwoord *bakken*,
 En vraag (om niet den moet te laten zakken:)
 Waaronder tóg dit Woord behooren mag?
 Het blykt zo klaar als 't hoogste van den dag
 De tweede in deez' *Tydvoging-schik* te weezen;
 Omdat 'er als op 't Voorhoofd staat te leezen,
 Niet *Panama*, maar *Panamalen*, 't geen
 Beteekent, dat het *Deelwoord* van 't *Voorleên*
 Niet *staand* uitgaat, maar *sleepend*, *Panama-len*.
 En, (andermaal, opdat gy niet mogt dwaalen,)
 Behalven de *eerste* en *derde* gaan ze al t'zaam
 Dus *Sleepend* uit, ze zyn ook van wat naam.

Al Proefs genoeg in twee van zes gebleeken,
 Wyl 't verder Tal nu schynt van zelf te spreken.
 Bemerck dan voort, als eene nutte Les,
 Ter *Reegelmaate* aangaande deêze *Zes*,
 Dat, welk een Woord derzelve in deêze *Tyden*
 Gelyk zy, nooit in 't allerminst zal stryden
 In *Wyzen* óf in *Tyden*, hoe ze ook zyn,
 Maar altyd gaan als langs een' regte lyn,
 Of, vólgens streek, reeds duidlyk * voorgeschreeven,
 Waarvan, *ik haat*, u de eerste *Proef* kan geeven,

Ge-

* Van Bladz: 54 tót 65.

Gelyk de vyf, die volgen, verder doen.

Nu zoek ik my gezwind na honk te spoên,
 Of te eindigen, met flegs een' Lyft te maaken
 Van *Woorden*, die de *Reegels* schier niet raaken;
 Die min óf meer *Verschillig* zyn in 't één
 Of 't ander; dan 't *Meervoudig* iets te ontleên;
 Ten vierde, van 't * *Toevoeglyk*, hoe te ftellen,
 Waarna 't *Befluit* het *Einde* zal verzellen.

LYST der min óf meer onregelmaatige Werkwoorden.

Deugen.

Kunnen.

Doen.

Moeten.

Durven.

Mogen.

Heffen.

Willen.

Komen.

Zien, en misschien nóg een
 weinig anderen, die my
 niet te binnen schieten.

Indien ik nu voorneemens waar' geweest,
 Om alles op eene overgroote Leest
 Te schoeijen, zou 't de zaak vereiffen, heeden
 Het *Meervoud* van 't *Zelfftandig* gants te ontleeden;
 Maar, overmits ik niet voor iemant Schryf
 Die 't werk begint, zo stel ik buiten kyf,
 Het *Meervoud* schier van zelfs te kunnen vinden,
 Als ook, waaraan, *Naambuigende*, u te binden.

I 3

De

* L'Adjectif.

De franse Taal heeft vierderleije foort
Toevoeglyken, waarvan men 't ééne Woord
 Gewislyk voor 't *Zelfstandig* plaats moet geeven;
 Een ander, 't geen 'er *agter* word gedreeven;
 Een derde, *dat men plaatsse waar men will'*;
 Een vierde, dat, *nu voor dan naa*, verschil
 Van zin, óf van beteekenis zal maaken,
 (Dien, die ze leert, al moeijelyke zaaken;)
 Maar 't *Neederduits* begeert het altyd voor
 't *Zelfstandig*; 't gaa zo 't gaan will', dit gaat door.

Een *Man groot* mist, een *groot Man* vólgt den Reegel.
 Van alles is, in deezen, 't vaste Zeegel,
 Dat, als men zegge: een *Man, groot, goed en ryk*,
 Ik, zeer gegrond, dit billyk vonnis stryk':
 Een *Man, groot, goed en ryk*, verandert nimmer
 In *Uitgang, Eén- óf Meervoud*; dies ik immer
 Besluiten moet, dat geen van deeze drie
Toevoeglyk zyn: nadien ik duidlyk zie
 Dat alle Woord, *Toevoeglykswys* genomen,
 Verandering van *Uitgang* moet bekomen.
 By voorbeeld eens: de *goede Man* was goed
 In allen deele; en, 's *goeden Mans* gemoed
 Was overkrópt van *Wéderwaardigheden*;
 Den *goeden Manne* is aangenaam 't Voorleeden: enz:

Ver-

Vervólgens is 't een overtuiglyk blyk,
 Dat, als ik zeg: een *Man, groot, goed en ryk*,
 Zulks geensins voor *Toevoeglyk* zy te tellen,
 Maar dat men ze als *Bywoorden* hebb' te stellen.

Myn' Dicht-pen, nu byna bek-af, eist rust,
 En ik, vermoeid, ben meé daarna beluft;
 Derhalven zal ze alleen een Lófdicht schryven
 Van ons Neêrduits, en 't daarby laten blyven,
 U wyzende op de Opbouwers onzer Spraak',
 Als Nyloê, als Séwel, wel van smaak',
 Als Moonen, als Tenkate; wakk're Mannen;
 Hoogstraaten, meé niet uit dien rang te bannen.
 Van Dichters ook, Hoofd, Vondel boven aan,
 Waarneevens nóg veele and're Baazen staan;
 Te lang en veel om agtereen te noemen;
 Dus laat ik voort deez' Spraak zig zelve roemen.

- „ Waar vind men Spraak, (dus spreekt ze uit ruime borst,)
- „ Waar vind men Spraak, die zig beroemen dorst
- „ In Reegelmaat zo wel gepast te weezen?
- „ Zo wel gepast in 't spellen, tót wel leezen,
- „ Wel Schryven, als wel Spreeken en veel meer.
- „ 't Berugt Latyn beroemt zig op wat eer,
- „ Gebruikt te zyn in aller Vórsten Hoven;
- „ Maar, schoon ik 't niet van Eernaam will' berooven,
- „ Het

- „ Het Frans doet nu het zelve. Niemand denk'
 „ Dat ik in 't minst der Taalen Eernaam krenk';
 „ Doch 't Neederduits, om min Uitzonderingen,
 „ Mag meerdere Eer voor zig in 't spel bedingen
 „ En roemt, met recht: geen' Taal óf Spraak zo kuis,
 „ Indien ik niet van veelerlei Gespuis
 „ Bezoedeld wierd', met allerhande smetten
 „ Van Wantaale op myn' Reekening te zetten.
 „ De Koeterwaal, (gelyk men zegt,) en Mof
 „ Verbaft'ren my; hoewel ik egter Stof
 „ Dat geen van tween de kroon veel langer spande,
 „ Indien het flegs den Eed'len van den Lande
 „ Behaagen mogte, een taamelyk getal
 „ van Mannen aan te stellen, die, vooral
 „ Bevolmagt om te oordeelen wégens 't spreekken,
 „ Van 't Boek-gespel een billyk vonnis freeken,
 „ Verzeegeld met 's Lands allerhoogste Magt:
 : *Stom zy, stom blyve elk die de Spraak veracht.*

R Y M-

RYMREEGELEN, óf

Korte Schets der Neederduitse DICHTKUNSTE.

Welaan, voortaan een' hoog'ren Toon geflaagen
 En u van Rym- óf Dichtkunst voorgedraagen
 De Reegelmaat van Sluitwoord, Sneede en Voet,
 Met al 't voornaamst, dat aan die Kunst voldoet.

Maar moet ik niet, aleer zulks aan te vangen,
 Na Helikon, en roepen, om Gezangen,
 Apollo aan en 't Négenzuffertal?

O! neen: die zyn den Heid'nen ten geval',
 En 't lust my niet hunn' blindheid na te streeven;
 Dies wil ik my tót hem alleen begeeven,
 Die, door zyn' Geest, een' David, Salomon,
 Als and'ren meer, hiertoe begaaven kon,
 En zeggen: Heere! aan wien alle orde en maaten
 : Behaaglyk zyn, in al ons doen en laten;
 : Geef dat ik, klaar en in een kort bestek,
 : Dit Werkje tót uw' heiligste Eer voltrekk'.

Een Dichter, die geen Dichter is geboren,
 Slaat alles mis, doet al zyn werk verloren;
 Maar hy, die 't ook te recht geboren is,
 Slaat nooit de bal in alles altyd mis.

K

Een

Een Dichter is σ ; die, met * onzondig liegen,
De Waarheid spreekt, en niemand wil bedriegen,
Maar Góð en 't Goede op 't hoogt en schoonst ver-
beeld,

Het Kwaade gifft en niemants eer ontsteelt.

Een Dichter is de Wryfpaal van de Dwaazen,
Die teegen hem als dollen Honden raazen:
Wat! raazen! ja, die raazen niet alleen,
Maar byten door zyn' houte hakken heen.

De Dichtkunst zelve is op onwrikb're Gronden
Gestigt, gerigt, aan Reegelen gebonden,
Waarvan, vooreerst, het Sluit óf Rymwoord *vast*
Ten minste op één der zulken sluit óf *past*;
Gelyk u hier ten eersten voor moet komen,
Daar *past* op *vast* ten Sluitwoorde is *genomen*,
En hier weér, daar *genomen*, ('t Deelwoord uit
Ons NEEMEN) op het Werkwoord *komen* sluit.
Dit *past* op *vast* word *Staan*d op *Staan*d *gebeeten*,
Gelyk dit woord *gebeeten* op *vermeeten*.
Niet *Staan*d op *Staan*d maar *Sleep*end word ge-
naamd,

Als 't geen naer orde en voeglykheid betaamt.

Van 't Sleependstaand, als al te hard voor de ooren,
Lust my nóg niet u iets te laten hooren.

Het Staand op Staand, is, als één' Lettergreep,
In 't einde van den Reegel, door den Sleep

J: de σ
Decker
zegt 'er
van, met
cenig
onder-
scheid:

De Geest van een' Profeet is vol van 's Hémels klaarheid,
Ook steekt in een' Poëet iets zeldzaams, ik bely 't:
Want van den vólgenden spreekt een Profeet de waarheid,
En een Poëete liegt van den voorleeden Tyd.

Van

* Als de Vroedvrouwen van Egipte, Exod. 1: 20. enz:

Van ons *e-n* óf *en*, om 't Meervoudmaaken
 Der Enkelen van Dingen óf van Zaaken,
 Niet agtervólgd, óf ook geen Uitgang by
Tydvoegingen, óf Naasleep daarvan zy:
 Daar 't Sleepend juist in dit geval zal blyken
 Door *en*, *ben*, *sen*, en honderd diergelyken;
 Als, wandelen, als hebben, dansen, met
 Veele and'ren, hier, om korthed, niet gezet.

Nu zoude ik van de Sneede óf Snydering, spreken,
 Dóch laat dit voor een oogenblikje steeken,
 En wil, vooraf, u liever doen verstaan
 Wat *Voeten* zyn en hoe daarop te gaan.

De *Voeten* zyn als halve en heele Nooten:
 Een' Lettergreep, zeer schielyk voortgestooten,
 En ééne van tweemaal zolangen duur
 Zyn t'zaam een Voet, als hier in 't woord Natuur,
 In allen Rym', behalven Trippelmaaten, $\begin{matrix} \text{♯} \\ \text{||} \\ \text{||} \\ \text{||} \end{matrix}$ $\begin{matrix} \text{♯} \\ \text{||} \\ \text{||} \\ \text{||} \end{matrix}$
 Waarin zig eerst twee halve hooren laten, $\begin{matrix} \text{||} \\ \text{||} \\ \text{||} \end{matrix}$ $\begin{matrix} \text{||} \\ \text{||} \\ \text{||} \end{matrix}$
 En dan een heele, als dansfende op de koord,
 In Stigtgedicht zeer zelden fraai gehoord,
 't En waare in vlaamse óf andere oude Rymen,
 Nu meest geteld by die van malle Symen.

De Vaerzen dan zyn veelerleijen Trants,
 Als *klein* op *rein*, en wéder, over 's hands,

K 2

Heen,

Heen, rólleu, op veen, bóllen, als hierneeven,
 Of in 't gevólge, ten voorbeelde, opgegeeven;
 Is 't alles van myne eigen' Vinding' niet,
 Ik zegt 'er by door wien het is gefchied:
 De beste Paap bevestigt zyne Réden
 Met Réden óf Voorbeelden van 't Voorléden',
 En trekt óf krygt voor zynen Dienst nóg loon,
 Maar ik voor my verwagt hiervoor geen' boon.

Dóch

V O O R B E E L D E N

van halve Voets tót zes Voets Vaerzen.

<i>Halve Voets.</i>	<i>Voets.</i>	<i>Anderhalve Voets.</i>	<i>Twee Voets.</i>
Rechte	De Hoeren	Baart het trouwen	'k Heb 's Waerelds baaren
Slegte	Zyn snoeren,	Veeltyds rouwen,	Zoveele Jaaren,
Door!	Die 't hert,	Zo men ziet	Zelf ongemeen
Hoor:	Vol smert,	Dat gefchied,	Beploegd, doorsneén;
Maagden	Aan zonden	Weeg dan 't wigtig	Nu durf ik zeggen:
Waagden	Gebonden,	Heel voorzigtig,	(Wie zal 't weérleggen;)
Meer	Belaán	En verzint	: Myns herten lust
d'Eer.	Doen gaan.	Eer gy mint.	: Is stilte en rust.

Twee en een halve Voets.

Houd u wel beraaden
 Als de Smaaders smaaden;
 Smaalende op uwe eer',
 Smaalt op hen niet weêr:
 Want de Góð der Góden
 Heeft dit zelf gebooden;
 Hierom, denk, myn Kind!
 „ Lyden overwint.

Drie Voets.

Ik haat niet die my haaten,
 Maar, stil, in Góð gelaaten,
 Volbreng ik mynen pligt,
 Met hem, die my berigt
 Van veelerlei gebréken,
 Niet weêr na 't hert te steeken,
 Maar liever smaad en hoon
 Te hebben tót myn' Loon.

Drie en een halve Voets.

Hoor, verhoor my, Góð der Góden!
 'k Ben belaân met ramp en nooden;
 Hoed uws gunstlings ziel, behoud
 Uwen knegt die op u bouwte.
 Wees, ó Heere! my genadig:
 Want ik roep tót u gestadig.
 Maak de ziel uws knegts nu bly':
 Want tót u verhef ik my.

Pf. 86 vs. 1. Naer myne beryminge.

Vier Voets.

De boosheid, zwanger en voldraagen
 Van moeite, is in haare arbeidsvlaagen
 Van onrecht; hier zal 't leugenkin
 De kraampóp zyn die ze over wint.
 Zy heeft een' diepen kuil geschooten,
 Om anderen daarin te stooten;
 Maar eind'lyk is zy zelf geraakt
 In deezen put, door haar gemaakt.

Pf. 7 vs. 6. Naer myne beryminge.

Vyf Voets.

Myn hert berst uit in eene schoone réden;
 'k Zal door gedicht eens Konings lóf ontleeden,
 Myn tong verstrekt eens vluggen schryvers
 Schagt.
 Gy zyt de schoonste uit Adams Naageflagt;
 Uw lippen zyn van milde gunst bereegend,
 Dies heeft u Góð in eeuwigheid gezégend.
 Kom, górd, ó held! op uwe heupe, 'tzwaard,
 Met Majestelt en heerlykheid gepaard.

Pf. 45 vs. 1. Naer myne beryminge.

Zes Voets.

Pikzwart van eer zyn dan die zig gebruiken
 laaten
 Voor Boevenprokureurs, voor Hoerenadvokaaten.
 De Pleiter word bemind, maar meest van dien
 hy dient:
 Die voor den Duivel pleit krygt Heintjepik te
 vriend.
 Kortom, elk pleit voor 't zyne en zal zig daar-
 voor uiten;
 Terwyl wy, zeer gegrond, met dit Besluit be-
 sluiten;
 Word iemants eer bevlekt door kwaad óf kwaad-
 den schyn:
 Die dan voor Hoeren pleit, hoê kan hy eerlyk
 zyn?

*In 't besluit van mynen zogenaamden
 Eerspiegel.*

Dóch wyl ik u volkomen wil vernoegeu,
 Zal 't, naer my dunkt, nu niet onbillyk voegen
 By Vaerzen van vyf Voeten óf van zes,
 (Waarin alleen de Sneede komt,) een' les,
 Waar óf wanneer die komen moet, te geeven.

In Vaerzen van vyf Voeten, als hierneeven,
 Is 't vast en wis dat ze op den tweeden Voet,
 In zesvoets, op den derden weezen moet.
 „ *Myn hert berst uit*, hier is de Sneê volkomen,
 „ *'k Zal door gedicht*, alvorens, waargenomen;
 In 't zesvoets weêr: *pikzwart van eer zyn dan*; enz.
 (Hier, naa geplaatst, wyl 't voor niet vallen kan.)

De Sneede moet, in deftig slach van Dichten,
 Als 't Rym van *Kats*, gelyk een fakkel lichten,
 Staan daar ze staat, óf staan moet, vast en pal,
 En niet, als *niet* gehoord zyn, overal,
 Al waare 't ook in rymend redeneeren,
 Of 't Onrym waare en schier de *Sneede* ontbeeren;
 Gelyk gy hier in 't vólgend voorbeeld vind:
 : *ik weet en ken 'er veelen, zeer ontzind*:
 Want, schoon hier 't woord wel uit is op de Sneede,
 Het rust 'er niet, óf hoùd geen' vaste schreede,
 Gelyk in *Schimp*- óf *Heldendicht* behoort.

Dóch, net van pas, om *Schimp*, een deel van 't
 woord

Schimp-

Schimp-dicht, alhier ter sneê te mogen brengen,
 Zulks wil de Réde, om korthed, wel gehengen,
 Nadien dit *Schimp-*, gevólgd van *HeldenDICHT*,
Schimpdicht bedied, en 't kort by 't klaar verrigt;
 Eene Eigenschap der Neederduitse Spraake,
 Die waardig is dat elk 'er werks van maake.

Maar, eevenwel, om niet te ver te gaan,
 Men moet dit van de Sneede alleen verstaan,
 En nimmer is 't op 't Sluitwoord toe te passen;
 : Dit varken zou zig daar niet laten wasschen:
 Want als men zeide: *ik haat, die als een WIND-*
VERKOOPEER óf Kwakzalver, dus begint,
 'Zou 't Rym in schyn maar niet in waarheid weezen,
 Gants onbekwaam tót zingen óf tót leezen;
 Nadien het woord, dat aan het Rym voldoet,
 Geen half woord maar een heel woord weezen moet.

Dusverre in Rym Rymreegels voorgedraagen,
 Die, wel gevólgd, de Rymen doen behaagen.

Dóch, eer ik meer ter vord'ring ben beluſt,
 Zal 't noodig zyn dat ik een weinig ruſt'.

Aan-

Aanvang des tweeden DEELS.

De ruft baart lust: nu heb ik wat geslaapen,
 En vind my, door verfrissinge, als herschaapen,
 Naa 't nuttigen, ik meen van 't zelfde Nat
 Dat Noag dronk en hem bevangen had,
 Wanneer hy, zelf aan éénen zyner Zoonen,
 (Vervloekt bedryf!) tót spót verstrekte en hoonen;
 Bedryf, vervloekt van Noag, ja van Góð,
 Die 't zelf vervloekt en wreekt der Spott'ren Spót,
 In onzen tyd vaak uitgebreed door Paapen,
 Die Huistwift voên, om in de Kerk te slaapen.
 Dóch, Zangster! zagt, blyf tóg van 't heilig Huis;
 Keer tót uw' Zang en schuuw het Kerkenkruis.

Nu heb ik u, myn' Dógter! hier te vooren
 Voorbeelden myns Berymens laten hooren;
 Hoor dan ook die van and'ren als van my,
 En oordeel van Party en Weêrparty.

* „ De roode Draak, de Paus der helse torren,
 „ Die tegens God nooit af [*en*] laat van morren,
 „ *Die* [*om*] den mensch staag omzwiert als een leeuw,
 „ De Vórst der locht, de Prince deezer eeuw
 „ Had eens zo ver zyn sinne-wit verloren,
 „ Dat hy Gods Zoon dorst droomen (te) bekoren

* J: de Dekkers Merx Tartarea.

„ Met

„ Met aardſchen draf, met kroonen, die ontſtaan
 „ Uit louter ſlyck haaft weer in ſlyck vergaan.
 Dit alles ſtaat, welluidend, op zyn' Voeten,
 Terwyl ons hier dóch feilen in ontmoeten,
 Die, wel beſchouwd, miſſchien geen' feilen zyn
 In 't rymen, ſchoon veroordeeld in het myn'.
 „ Die om den Mens, by voorbeeld, durft men
 doemen,

Ja, zonder recht, Die om een' * GAAPING noemen.
 Gy gaapt te wyd, myn' Vrinden! die dit zegt,
 En kent als nóg de GAAPING niet te recht.
 De GAAPING is, gelyk uw GAAPEND geeuwen,
 Daar iets ontbreekt, als blykt aan 't GAAPEND
 ſchreeuwen

Des hólten buiks, waarop men roept, als dol:
 : Wel! is dat luſt? dan heb ik zakker vol.
 De GAAPING is in. 's *Eezels* eerſte Letter,
 De Letter *E*: want als ik zeg: *de Etter*,
 Voor *d' Etter*, is 't een GAAPING; weet hierby,
 De E ſmelt in zig en de A, de I, de O, de U, de Y:
 Nooit anders ook; dies moet gy zeker weten,
 Dat dit, Die-om, geen' GAAPING zy te heeten;
 Wyl in dit Die geen Een- maar Tweeklank is;
 En dus gaat Die de GAAPberisping mis.

Denk niet: waarom zolang hiervan geſproken?
 Om GAAPING ſlegs hier zoveel winds gebroken?
 De GAAPING is, in 't dichten, een gebrek
 Van aanbelang, een' ſmet, een' groote vlek,
 Een' Diefeg, met een' halven Voet te ſteelen;
 Het gene in 't gaan ten hoogſte moet verveelen.

L

Dus-

* Hiatus.

Dusverre van de GAAPING'. Laat ons nu
Befchouwen wat meer dienstig zy voor u.

Hier vind ik ook,, de Paus der helse torren,
„ Die teegen GóD nooit af *EN* laat van morren.
„ *Nooit* af *EN* laat: is tweemaal *NEEN* geen *JA?*
Zo dool ik gróf en loop myn' schaduw' na.
Dit *Nooit*, alleen, zegt al 't begeerde zeggen:
Waarom dan *EN* dus in den weg te leggen?
Was dit ten tyde eens *Deckers* vry wat fraais,
Nu zweemt het zeer na klap des Papegaais;
Verdiende ook, voor al zyn **VROUW, VROUW,**
VROUWEN,

(Van ééne Vrouw,) een weinig: *Kópje krouwen!*

„ Die niet *EN* gaat in der godloofen raet,
„ Die op den wegh der fondaers niet *EN* staet,
„ En niet *EN* fit by den spotters onreyne,
„ Maer dag en nacht heeft in Gods wet alleyne,
Is *Datheens* **DAT**; dóch waar' 't die **DAT** alleen,
Men waare met zulk **DATTEN** wat te vreên.

De Bybeltaal, in 't Neederduits, 't is jammer:
Waar vind men tóg door **EN, EN, EN**, veel lammer?
Van Genesis, schier met den Aanvang af
Ten einde 's Boeks *, dat God alleen ons gaf,
In zuiv're Taale, als 't Rigtfnoer van ons léven,
Is 't **EN, EN, EN**, te onnoemlyk veel gefchreeven;

* De Bybel.

Zo, dat ik vaak, door al het EN, EN, EN,
 Nóch MIDDEN, nóch BEGIN, óf ENDE ken.
 By voorbeeld; neem alleen de * tien Geboden,
 Daar is 't, al meer dan tienmaal, niet van nooden.
 En wenste gy hier ook het voorbeeld van
 Een hooggeleerd óf eenig achtbaar Man,
 Ik zal my des met Heere Alberti † styven:
 Die heeft het nooit, in spreekken, preeken, schryven;
 Gelyk 'er ook veele and'ren, neevens hem,
 Des zuiver zyn, zowel met pen als stem.

Nu zou hier van § De DECKER wel behooren,
 „ Dat hy Góds Soon dorst droomen *TE* bekooren.
 Dit *TE*, dat hier voor 't zwaarste van den Voet
 Te schepe komt, is ligter dan het moet:
 Want als men zeide: om te eeten en *TE* drinken,
 Zou 't, als 't behoort, een' halve Noot lang klinken,
 Terwyl 't nu klinkt een heele Zangnoot lang,
 En loopt dus, als de MOLEN, door de VANG.

Geliefde Schim myns Deckers! waarde Decker!
 Voor veertig Jaar de liefste Mórgenwekker
 Van myne jeugd en 't prilst van mynen tyd!
 Zo 't weezen kan dat gy nóg toornig zyt,
 Wees over my tóg niet te zeer ontfteeken,
 Omdat ik hier iets aanroer' van gebréken
 Die, mooglyk, geen' gebréken zyn geweest,
 Wanneer gy schoeide op een' zo gladde leeft,

L 2

Dat

* Exod: 20: 2. Deut: 5: 6. † Hoogleeraar in de H: Gódgeleerdheid, te Leide. § Jeremias.

Dat iedereen, die lust had in Gezangen,
All' de uwe met genoeg en heeft ontvangen.

Nu, Vitters! weet, een werk is altoos goed
Waarin men steeds na feilen zoeken moet;
Het uwe dan, waarin het daarvan grimmelt,
Blyve eeuwiglyk in rook en stank beschimmeld,
Of werde, alom getrokken, altemaal,
Voor Scheurpapier, gestuurd na Poortegaal.

Maar, hólla! geen' te kromme Bokkeprongen!
Ik waare daar als van de Wys gezongen;

Dewyl ik nóg onfeilbaar spreken moet
Van 't langste slach van Vaerzen, van zes Voet,
Dóch, wyl my des de Voeten zelve kwellen,
Als één te veel om hier in 't Werk te stellen,
Zal ik ze dan hiernaast, óf onderaan,
Of daar 't best voegt, een' plaatsje doen beslaan.

'k Heb reeds gezegd hoe daar de Sneê moet ko-
men;

Bezie dan eens óf ik 't hebb' waargenomen,
En óf het ook van and'ren, neevens my,
Ten deele óf heel in acht genomen zy.

- „ Zo Petrus nu te Roome, in deeze streek gelé-
gen,
„ Alvoorens eene Kerk gestigt hadd', door Góds
Zégen:
„ Wat deed 'er Paulus dan? Hoe waar' 't ook als hy
zegt?
„ Want Petrus had 'er dus het **FONDAMENT** ge-
legd. enz:

Dit

*In myne ruimschootse Navólginge des franssen
Briefs van, (zo men meent,) Pater Quesnel,
aan eenen barden JEZUIT.*

Dit voorbeeld, schoon hier *sleepend* aangevangen,
Verstrekt geen' Wet, met 'Zeegelen behangen,
Dat alle Dicht juist zo beginnen moet

Dewyl men 't ook met STAAND ontgunnen doet,
Als in 't vervolg, óf liever, fluks zal blyken
In deezen Psalm * met and're diergelyken:

„ Loof Gód, myn' ziel! ó Heer' zo groot en breed!

„ Gy zyt met eere en Majesteit bekleed.

„ Hy die zig dekt, kleedswys, met licht en glansen,

„ Als een gordyn uitrekt des hémels tranfen,

„ De zóld'ring van zyne opperzaalen in

„ De wat'ren bouwt, zig, op zyn' wil en zin,

„ De wolken stelt tót eenen snellen wagen,

„ Op vleug'len van den wind zig voort doet draagen.

„ † Volzaalig, hy, die nimmermeer den raad

„ Der boozen vólg, nóch op hunn' wegen staat,

„ Noch zitplaats by de Spótters heeft genomen;

„ Maar die, veeleer, zyn' hertenlust volkomen

„ Op 't goede stelt, altoos, by dag en nagt

„ Des Heeren Wet bespiegelt en betragt.

Dus is 't misschien, ik denk geheel, om 't eeven,

Of 't Vaers zy staand óf sleepend aangehéven;

Ik twyfel ook óf 't meer verscheelen zou'

Dan 't zieke Wyf met eene kranke Vrouw:

Want immers is 't zomwylen niet te myden,

Alzo de 'Zin en 't Sluitwoord zouden stryden:

L 3

Waar-

* 104: 1. Naer myne Beryminge. † Pf. 1 vs. 1. Naer myne Beryminge.

Waarom: ik maak met **ZOTTEN** een begin,
En 't Rymwoord dringt, halfsterrig, op **ZOTTIN**.

Zulks waare wis te zót om lós te loopen;
Nadien men tóg voorbeelden vind met hoopen
By Dichters, zelf van de allerhoogste vlugt,
Die 't doen van beids, en daarom is 't maar klugt.
Behalven dit, in 'Zang óf Spel, aan Nooten
Gebonden, zal 't zig zelf omverre stooten.

Der Dicht'ren Prins * vangt *Palamedes* aan
Met Staand Gedicht, en † *Rotgans*, (gans!) neen *Zwaan*,
Spierwit van veêr en ongefnuikt van vlerken,
Zyn' § Kermis van de Boeren, als meer werken,
Met Sleepend Rym; dies is 't in deezen vry,
Hoe 't Vaers beginne, als 't maar zoetvloeiend zy.

Dit tuffenbeide, is 't tyd om weêr de Sneede
Van 't zesvoets Vaers een weinig meer in 't breede
Te ontvouwen, door Voorbeelden; dóch, één Voet
Te lang om hier te plaatsen, is 't een' **MOET**
Om ze onderaan, benedenslyns, te stellen,
Zo zullen my die Voeten niet meer kwellen;
Gelyk ook daar Klinkdicht, óf Trippelmaat
En ander Rym veelligt een' plaats beslaat.

„ My lust het jaarfeest *van* de buurt eens af te maalen,
„ De dertelhéden *van* de landjeugt op te haalen, enz:

Be-

L: Rotgans. Aanvang zyner Boerekermis

* Vondel. † Lukas. § Boeren Kermis.

Berisper! Let, is hier de Sneê niet 'scherp
 Of 'scherp genoeg, zo dat men ze als verwerp';
 Welaan dan, spits uw' bitse tong nóg immer,
 En maak het met den grooten *Joost* * nóg slimmer.
 Berisp in hem het geen ge in my berispt
 Zo word ook, 't geen ge in my berispt, gegispt,
 Door 't voorbeeld van zo grooten Man der Mannen,
 Die 't onduits kaf uit goed Neêrduits kon wannen

---

*N: B: Lees tuffenbeide de 4 onderlynstaande reegels
 van J: van Vondel.*

Hadde ik op Sneeede, : *en waant de mensfen AAN*, enz:
 Hoe zoude 't tóg Berisper! my vergaan?
 Ligt dat gy, voor VITELLIUS, my villen
 En leevend zoud in 't water smyten willen,
 Of hadde ik hard gedreeven op de SNEE,
 Men paste op my dit Spótgeschrift eens meê.

„ Hieronder ligt een MAN, een MAN die in zyn léven
 „ Heeft van ik weet niet wat, ik weet niet wie geschreeven,
 „ Maar des al niet te min, wat dient 'er meer gezeid?
 „ 't Is Ridder Jacob Kats die hier begraaven leit.

Dusverre van de SNEEDE voor en teegen,
 Stap ik hieraf om 't verd're te overweegen,
 Naa dat ik weêr een weinig hebb' geruist,
 In hoope van ververste óf nieuwe lust.

* Van Vondel.

Aan-

„ Die zórgt en slaaft en draaft en ploegt en zwoegt en zweet,
 „ Ten oorbaar van het land een lastig ampt bekleed,
 „ En waant de mensfen *AAN* zyn' vroomheid (*te*) verbinden,
 „ Zal zig te jammerlyk in 't eind' bedroogen vinden, enz:

(*J: v: V:*)

Aanvang des derden DEELS.

Nu diende ik van de Liedereren te spreken,
 En wyders in Klinkdichten uit te breeken,
 Als ander slach van Vaerzen, hoe genaamd,
 Ten einde bóts van 't geen ik had beraamd.

Wat dan belangt de Lied'ren, om te zingen,
 Of speelen; die, zovol veranderingen
 Als 't wisselbaarst van al het Ondermaans,
 Zyn, als men zegt, somtyds zo Schóts en Spaans
 Dooreen geflanst, als niemant zou gelooven,
 Van boven neêr, van onder weêr na boven,
 Ja door malkaêr, hoeks, kabbeljaus, regts, slinks
 En moeilyker dan 't Raadfel zelf van Sfinks,
 Dat oedipus, óf, naer de Bybelblaaden,
 Ligt Simfon * zelf alleen, zou kunnen raaden:
 Waarom men zig hier veiligst schikken moet
 Om zo te doen gelyk een ander doet.
 Dat is om flegs een' Rymmaat uit te kippen;
 Mids dat men die zig nimmer late ontslippen
 Ten einde 's werks, al duurde 't nóg zo lang,
 Of anders loopt de Molen door de vang.
 Het verd're werk moet dan als de aanvang weezen,
 Op ééne Maat te zingen óf te leezen;
 Geen' Lettergreep in 't ééne min óf meer,
 Zo gaat het één ook 't ander nooit te keer.

Wel-

* Richt. 14 vs. 12, 13, 14.

Welaan dan, met Klinkdichten *óf Sonnetten*
 Uw' zinnen voor een ommezien te wetten,
 En toonen, door voorbeelden, hiertoe best,
 Hoedaanig u te schikken naer de rest.

Doch eer ik meer van reegels denk te spreken,
 Zal ik, vooreerst het Zeegel hieraan steeken,
 Door 't Voorbeeld, dat, hoezeer met my veroud,
 Als van myn' jeugd, my heden niet berouwt.

Zesvoets KLINKDICHT, *óf zogenaamde*
 BAGATEL *myner Jongkheid.*

Wat Tortelduifje laat zo droeve stemme	hooren
In 't digt belommerd Woud, wanneer het, zonder vrugt,	
Zyn groot verlies betreurt, zyne Egaas dood	bezugt,
Als ik, rampzaalig Lót! wat hebt gy my	befchooren?

My dagt, de Lukgódin had my haar' gunst	gezwooren,
Wanneer ik myn vermaak door al te snelle	vlugt,
Te hooge steigering na eene fyne	lugt,
Schier buiten het bereik van 't oog eens had	verlooren.

Maar ag! een Lugt gedrógt kwam, als een	Onweêrsvlaag,
En voerde myn vermaak te schielyk weêr	om laag;
Hiervan, ó groote Goôn! zy u de wraak	bevoelen:

Straft. straft dit Schrikdier, eer 't meer schendery	bedryft,
Terwyl niets van myn' smert voor u verborgen	blyft:
: O ramp! een Wouw, een Wouw heeft my een' Duif	ontstolen!
	Dit

M

Dit Voorbeeld moet óf kan u doen verstaan
 Dusdaanig met het Sluitwoord om te gaan,
 (Al waare 't zelf ook nóg en nóg zo kreegel,)
 Dat de eerste, vierde en vyfde en agtste reegel,
 (Hier sleepend, schoon men 't ook wel staande doet,
 Dus overshands verwisslen; wyders moet
 Het staande ook méde op deeze wys verspringen,
 Ten einde 't Vaers, gladvloeiend, zonder wringen.
 Zie, neevens dit, hier nóg een voorbeeld van
 Myn' jongen tyd; daarmee besluit ik 't dan.

Ander zesvoets **KLINKDICHT**, *vervaardigd tot het, dóch onvoltrokken gebleeven, Huwelyk van . . . . . met . . . . .*

Wat hoor ik voor geluid van blyde	Bruilófts-schaaren
Dat al de omstaande lugt met zoet geluid	vervult!
Men leid de schoonste Maagd, alom bestrikt,	verguld,
Ten Altaar' van de Minne om wettelyk te	paaren:

Die schoonste Maagd, nóg maagd in overrype	jaaren,
Ja maagd, ó zeldzaamheid! wie twyffelt, neem	geduld;
Beschouw haar zelve, ik meen dat gy bekennen	zult:
Al bleef 'er niemant maagd dit puikje zou men	spaaren.

Lafharte Jongkmans! ag! wat onvergeeflyk	kwaad!
Dat ge u door --- - --- die schoone ontvryen	laat!
Hoewel gy denkt als ik: wie dorst daar ooit aan	ruiken!?

't Heeft reên, dóch laat ons nu, om 't lieffelyk	geluid,
Ter eere van dit Paar en schop entang	gebruiken;
Elk zinge afgryfelyk mooi: want --- -- is de	bruid.
	Ik

Ik was van zins een eind hiermeê te maaken,
 Dóch vind my nóg belet door veele zaaken,
 Waarvan hier tóg, voor 't minst, als 't weezen mag,
 Een Klinkdicht voegt van mynen ouden dag,
 Ten voorbeelde om zig naer te mogen rigten,
 Als Reeg'len, die de Kéde maakt tót pligten;
 Wil ze iemant, oud óf jong, óf ryk óf arm,
 Verachten, brand ze en maak 'er u by warm;
 In wil zo vry als iemant, buiten banden,
 Stel ik ze u flegs Ter Voorbeeldwette in handen.

2. *Vyftvoets* KLINKDICHT, *gemaakt in*
mynen Ouderdom. 't is Farizeeuwse Wyf.

Staa ruim, staa ruim: daar komt de FYNHEID	aan.
Hoe zeedig ziet ze en zwaait en draait ze de	oogen,
Die, met den Gryns van Godsdienst	overtogen,
Op juist gezwenk, al her- en derwaards	gaan.
Ze is van 't Venyn der VALSHEID;	overlaân,
En waar ze komt zal ze onophoudlyk	poogen
De blanke Deugd met vuile	Lasterlogen
Te ontheiligen, te schenden en	verraân.
Zet ze eenen Stoel, ze is niet zoras	gezeten,
Of zoekt den grond uws herten af te	meeten
Naer 't Rigtfnoer van het allersnoodst	Beleid,
En zal, naa peil, uwe arme Ziel	belaagen;
Beschouw haar recht, het is SCHYNHEILIGHEID,	
De Moeder van den LIGTMIS onzer	dagen.

Als alles goods in driën moet bestaan,
 Zo heb ik dan in 't Klinkdicht, u voldaan;
 Door 't eerste, van myn' jonge en teëre jaaren,
 Door 't tweede, als ik een weinig wierd ervaaren;
 En door het laatste, van mynen Ouderdom,
 Gemeenlyk vry gebreklyk, styf en krom.

Ik stelde my 't Volmaakt volmaakt te vooren;
 Ik zógt het in 't Onfeilbaar na te spooren,
 Dóch is 't dit niet, in Opdis, Spys als Saus,
 't Zy dan volmaakt onfeilbaar, als de Paus.

Van de TRIPPEL - MAATEN.

Nu moeste ik hier van TRIPPELMAAT, (hoe zelden
 Meer in gebruik,) en ander Rym iets Melden.
 Welaan dan, weet, dat, van die Maate, één Voet,
 Niet twee flegs maar drie Lettergreepen moet
 Bevatten, eerst twee ligte en dan één' zwaare;
 „ Dat ik 't u door dit Voorbeeld eens verklaare.

I. V O O R B E E L D.

Van den Os op den Eezel, van 't één op het aër, eerst 2 ligte:
Lettergreepen.
 Is het léven van Lóskóp, die deed als zyn Vaër,
 En hy heeft ook, naa hem, door een venster gekeeken,
 Of een gat, daar de Dievén nooit uit kunnen breeken.

t Eerst

't Eerst Voorbeeld is een' viervoets TRIPPELMAAT,
Daar elke Voet zig volvoets hooren laat;
Het vólgend heeft één Lettergreep van vooren,
Het derde een paar in 't voorst des Voets verlooren.

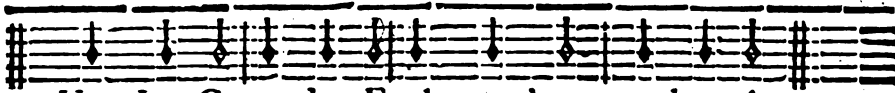
Of als dit 2de V O O R B E E L D.

Ei, zegt me goê Vrinden, zo kort als 't behoort: eerst ééne
ligte Let-
tergreep.
Wat brengt tóg het twisten der Christenen voort?
Wat? vraag gy: het twisten maakt zielen gevangen:
: Dan wil ik niet twisten en gaa myne gangen.

Of als dit 3de V O O R B E E L D.

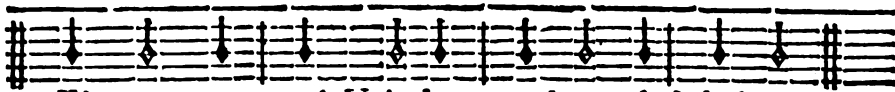
Vryheid baart blyheid en blyheyd baart rust, eerst ééne
zwaare Let-
tergreep.
Rust is het hert en de ziel van het leven;
Leef eens in onrust, weg gaat ook de lust:
Wie zou voor Vryheid dan alles niet geeven? **LOUIS**

Het eerste VORBEELD, door ZANGNOOTEN af-
gebeeld.

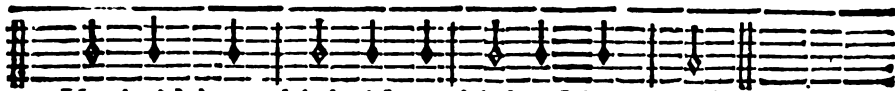
Van den Os op den Ezel, van 't een op het aêr,

Het tweede VORBEELD, door ZANGNOOTEN af-
gebeeld.

Ei, zegt me, goê Vrinden, zo kort als 't behoort;

Het derde VORBEELD, door ZANGNOOTEN af-
gebeeld.

Vryheid baart blyheid en blyheid baart rust,

* LOUIS PORQUIN, (wiens ultiest *Testament*,
 Of laafte WILLE, in Dichtmaate is bekend,
 En die 't by wyze als TRIPPELMAAT behandelt,
 Alſchoon 't niet op gelyke VOETEN wandelt,)
 Verdient alhier, om 't Stigtlyks in dien Trant,
 Een' plaats óf twee ten Voorbeelde op den kant.

Eerſte V O O R B E E L D.

Is 't Sake dat Gódt de Bloemkens foo gaet vercierem,
 Datſe verheft worden boven Salomons pracht,
 Ende dat hy ſpijſt de jonge Ravens die om voedſel tierem,
 Hoeveel te meer ſal hy om de menſchen zijn bedacht:
 Zijt dan niet kleyn-geloovig, maer van den Heere verwacht
 Voedſel en deekſel, dat hy u overvloedig ſal ſtierem,
 Want hy forgt voor alles wat op der aerden leeft,
 Godt iſt die den menſchen en dieren ſpijſe en voedſel geeft.

Tweede V O O R B E E L D.

Zyt alle nieuwe Geeften niet lichtelyk geloovende,
 Maer wilt u wachten van de Propheten vals,
 Die de Menſchen van de waarheyt zijn beroovende,
 Maeckt dat haare leeringe neerſtig van u zy verſchovende,
 Want 't zijn Wolven in Schaapſkleeren, makende veel geſchals,
 Zy breken van bezyden in het midden des Schaep-ſtals,
 Om de Schapen te vermoorden en te verderven voort:
 Alle leeringe moet over-een komen met Gods Woort.

Nu

* Den Uyderſte Wille van LOUIS PORQUIN, gedrukt by d'Erve van
 G: de Groot, te Amſterdam op den N: Dyk, tuſſen de 2 Haarlemmer
 Sluyzen, in de groote Bybel, 1726.

Nu krimpt myn' Leer, als van de zon bescheenen;
 Ik kruip niet voort, maar vlieg 'er over heenen.
 Myn lust word last: hoe nóg met Sleepend-staand,
 Dat, om myn woord, my tót myn' pligt vermaant?

Welaan dan, weet, dat **BLOOT STAAN, GROOT GAAN**, nimmer
 Ten opbouw dient aan 't heerlyk **DICHTGETIMMER**:
 Omdat het een op 't ander geensins sluit;
 Maar **BLOOT STAAN** komt op **GROOT STAAN** heel
 wel uit:
 Alzo dit **STAAN** op **STAAN** geen **STAAND** mag heeten,
 Maar **SLEEPEND-STAAND**, naer 't **SLEEPEND** afge-
 meeten,
 Met **SLEEPEND-RECHT**, de laatste Lettergreep,
 Als 't **SLEEPEND**, flegs te tellen voor een' **SLEEP**,
 Die, buiten tels, óf hoe men 't keere óf wende,
 Steeds eeveneens gespeld word aan het ende.

Neem **TIMMER** eens op **NIMMER**, **IMMER** blyft;
 't Is misverstand óf kwaad, wie 't anders dryft,
 Door wien het ook gedaan word óf *gedaan is*;
 Of 't blykt dat zulks ten minste uit ied'len *waan is*.

Voor 't laatst, en om myn' voorgenomen' Taak
 Volaf te doen, ontbreekt hier nóg een' zaak,
 Te weeten, hoe, met allerlei Gezangen,
 Of Maatgedicht, behoorlyk aan te vangen
 En voort te gaan; welaan, hoor toe, myn Kind;
 Het Spreekwoord zegt: **VERZINT EER GY BEGINT**.
 Verkies een' Stóffe, ook hoe die weezen moge;
 Houd die, ten Witte, een' langen tyd in 't oog;

Deel,

Deel, eer gy dicht, uw Werk in Onryme af;
 Scheid, in 't begin, het rype Graan van 't Kaf
 Der Moederspraake, als te euvel om te noemen;
 Dan zal men nooit uw Werk daarom verdoemen,
 Hoezeer nógtans 't Janhagel onzer Eeuw',
 Des steekeblind, met Ezaus bitt'ren Schreeuw, Gen: 27: 34.
 Een schyngebrek de waereld over dondert,
 Zo dat 'er zig de Réde van verwondert,
 Ja dat het ook schier elk verftomd doet staan;
 Ik zeg, myn Kind! bekreun u daar niet aan.
 Wees stil, en lees der Dicht'ren beste boeken;
 Gy zult hunn' Trant wel vinden, zonder zoeken.
 Te verd're Weete, in 't onbepaalbaar Ruim,
 Heb, meerendeels, den Bybel op uw' duim;
 Daarnevens ook de Gulde Aanteekeningen
 Van Heerman, om, in 't kort, van veele dingen
 Wat onderrigt te weezen; boven al,
 Doe niets altoos in 't wild óf by geval;
 En zoekt ge u tót een nutlyk Werk te keeren,
 Aanroep vooraf den hoogen Naam des Heeren,
 Gelyk ik in den Aanvang heb bestaan.
 „ Geloofd zy Gód, dit Werk is afgedaan.

N A A B E R I G T.

Ik heb hiermeê myn Rókken afgesponnen:
 Wie weet óf iets óf niets 'er meê gewonnen.
 Tooneelstóf is in 't minst niet van myn' Ploeg:
 „ De Waereld ook is Speeltooneels genoeg.

TOEGIFT, óf, RYMRIEMEN onder 't ZEIL;
om in de Rym- óf Dichtkunst voort te vaaren.

„ *VRT STEELEN*, is het Spreekwoord der Alouden,
 „ *Mids dat men elk het zyne laate houden.*

1. Steel dan, myn Kind! op deeze wyze alleen;
 Dat gaat u voor, vólge myne stoute schreên
 In 't vólgen van hunn' welgebaande paden,
 Dwars door een' zee, nu ligtlyk door te waaden;
 'k Wil zeggen, maak in alles u gelyk
 Met hen óf 't hunne, en door hunn' schatten ryk.

2. Tragt zuiver Duits te spreekén en te schryven Zuiver Duits

3. Uw' Spelling schyn' nooit onderling te kyven. Gelyke Spelling
 Een zelve Woord, nu dus dan zo gespeld,

4. Een zelve Woord, nu dus dan zo gesteld,
 Hier manlyk, daar weêr vrouwlyk, ginds onzydig, Geflachtswaar-
neemingen.
 Is brabbeltaal, is t'allen tyde ontydig.

5. Een zelve woord, nu meer- dan enkelvoud,
 In één geval, is 't Eitje zonder zout.

6. Een Werkwoord, hier ten deele waargenomen, Tydvoegs-
waarneemingen.

En ginder weêr volkomen onvolkomen
 In Wyze, Tyd, Persoonen óf Geval,
 Is, in de Kunst, des *Aterlings PAL-MAL*;
 (Met oorlóf, Kind! dat ik 't *PAL-MAL* hier smeede:
 't Is, naer ik meen, van al myn léven 't tweede.)

N

7. Een'

7. Een' schoone Riem, ter Rymvoortvaaringe, is,
 Geen eerste Woord, ten Rymwoorde, op 't onwis
 Té stellen, maar vooraf wel te overdenken
 Of de engheid u ter vord'ring mogte krenken:
 Neem SPIEGEL eens, gy zit ten eerste vast,
 Alzo daarop geen deeglyk Sluitwoord past.
 Neem LACHCHEN, 't zou vooral niet beeter weezen:
 Want PRAGCHEN zelf is te oud, en 't stoot in 't leezen.
 Dóch, 't waare al goed, het scheelt te veel in keur',
 Een' ruime Poort óf te enge Kakhuisdeur.

8. Eene andere Riem, om, door de stille baaren
 Der Dichtkunst, vlug, ja vlugger voort te vaaren
 Dan 't vliegend Schip van Scheepman Dammas Schyf,
 (In éénen dag zo na nóg als in vyf;
 Een' Vlugheid, daar de Alouden nooit van hoorden,)
 Is, eerst, een Lyft van allerhande woorden
 Te maaken, naer den schik des Lettertals;
 By voorbeeld: ALS, BALS, DAL, GALS, HALS,
 KALS, MALS, enz:

Die staande zyn, daarneevens van die sleepen
 Of sleepend gaan, als, *griepen*, *kneepen*, *streepen*, enz:
 Met and'ren, die, van diergelyken aard,
 Vervólgens ligt ten bond'le zyn vergaard.

9. Verzaamel dan een' Lyft van zulke woorden,
 Die dienstig zyn om rooven, schenden, moorden,

Ge.

Gevólgen van den Oorló, naakt voor 't oog
 Te stellen, dóch zo naakt niet, dat het poog'
 De zwang're Vrouw van schrik te doen bevallen,
 't Onnozel Kind te stooren in zyn mallen,
 Het manbaar hert te ontmannen, óf tót wraak
 Of bloeddorft aan te prikk'len, uit vermaak.

10. Verzaamel ook eene and're Lyft, ten tweede,
 Van 't teegenbeeld des Oorlógs, van den Vreede,
 't Hoogst-minnenswaarde, als, in Góds Vrède-ryk,
 Den Vrédévórst in alles naaft gelyk;
 Dat is, gebruik, om deezen af te schild'ren,
 Geen' woorden die de zinnen doen verwild'ren
 Of eenigzins van 't pad der Réde gaan,
 Maar zulke, die de ziel in banden slaan,
 Zo dat ze 'er ook het grootste werk van maake,
 Ja dat 'er zelf eens Krygsmans hert na haake.

Doe desgelyks van Liefde, Haat en Nyd,
 En al het geen de Ziel óf doet óf lyd.
 Geef Huilebalk, Hiraklitus, geen' trekken
 Van lachchen, óf die tót gelach verwekken,
 Demokritus geen' brakke traan in 't oog
 En Venus nooit Kupidoos pyl óf boog.
 In 't kort, beschryf elks eigenschap óf wézen,
 Zo, dat het uit de trekken zy te leezen.
 Voeg Schrift-taal by Schriftuurstóf, heidens Werk
 By heidens spraak; nooit Afgód in de Kerk;

Alfchoon het by veel' Leeraars, hoe wanschappen,
 Iets heerlyks fchyn', te zyn als Heidens-aapen,
 Zo, dat 'er naauw een' Preek van komt hervooft
 Waarin men niet van éénen Afgód hoort,
 Waarin men niet daarmede zoekt te brallen,
 Als óf Góds Woord in kragt waare uitgevallen;
 Tydkorting, wis, die 't grillig hert der jeugd,
 Voor ftigting, voed met iedele aardfe vreugd,
 Die *d'ouden Stók* (om Schouwburgs-taal te fpreken,)
 Ten Schouwburg' dient tót aanwas in gebreken.

Dus doende is zelf des Turks Galeijen vloot,
 Met duizenden van Riemen, u geen nood:
 Gy kunt 'er ftaåg nóg meer en meer beleggen,
 En op die wyze uw Zeggen vaardig zeggen.
 Geeft niet genoeg hy die deez' Riemen geeft,
 Men roeij' dan met de Riemen die men heeft.
 „ Den Honderd-ooge, een' ARGUS zelf, tot fchanden,
 „ Heeft *OVERLEG* veel meer dan duizend handen,
 Om 't niet by zien te laaten, maar te doen,
 En, * *ftaadig voort, het meeft in 't werk te spoén.*
 Het *Overleg* heeft, boven dien, 't paar oogen,
 Dat nooit bedriegt en zelden word bedroogen;
 Het *Overleg*, in huis, in ftaat en kerk,
 En al ons doen is altoos 't halve werk;
 Ja 't *OVERLEG*, indien het mogte fpreken,
 Zou roemen, in dit werk te zyn gebleeken.

E I N D E.

N A A-

* Naer den Hollandfen Staatreegel: *ik haaft my langzaam.*

N A A B E R I G T.

Ten *Naaberigte*: een Werk is altyd goed,
Waarin men fcherp na Feilen zoeken moet.

De Mannen, hier zeer min en zagt gestreeken,
Zyn daarom niet te minder: want ik reeken
ELK Mens, als Mens: en wie der Mensen leeft,
Die geen gebrek in all' zyn' Werken heeft?
Ik vrees zelf dat een ander in de mynen,
Op 't naauwft bezien, veel meerd're zou doen fchynen,
Ja blyken: want ik weet hier niemant, dien
Ik vergen dorste om alles te overzien.
Derhalven, (zwak van Ligchaam, oud van dagen,
In zwaaren laft, omringd van veele plaagen,
Als kwellingen des Geestes, min óf meer,)
Zyn hier óf daar wat Feilen, tót myne eer;
Dóch, is 'er, die ze, heuslyk, my will' toonen,
Ik zal het graag met dankbaarheid beloonen.

Eenige NAAMBUIGINGEN *uit*
de H. Schrift, eerstelyk, van 't manlyk Naam-
woord MENS.

- Nom: *De Mens* is geworden als onzer één. *Gen. 3 vs. 22.*
 Gen: Wat is de Mens,
 dat gy zyner gedenkt
 en de *Loon des Mensen*, dat gy hem bezoekt? *Pf. 8 vs. 5.*
 Dat: En de Heere
 Gód gebood *den Mensen*, zeggende, enz: *Gen. 2 vs. 16.*
 Acc: En Gód schiep *den Mens* naer zyn beeld. *Gen. 1 vs. 27.*
 Voc: Maar gy ó *Mense* Góds! vlied deeze
 dingen. *1 Tim. 6 vs. 11.*
 Abl: Laat gy dan af *van den Mense*, wiens
 adem in zynen neuze is. *Jer. 11 vs. 22.*
-

Ten tweede van 't Vrouwlyk Naamwoord VROUW.

- Nom: En *de Vrouw* zag dat die boom goed was
 tót Spyze. *Gen. 3 vs. 6.*
 Gen: De Man is 't hoofd *der Vrouwe* *1 Kor. 11 vs. 3.*
 Dat: En *der Vrouwe* zyn gegeven.
 twee Vleugelen, enz: *Openb. 12 vs. 14.*
 Acc: En toen de Draak
 zag, dat hy op de
 aarde geworpen was,
 zo heeft hy *de Vrouw* vervólgd. *Openb. 12 vs. 13.*
 Voc: *Vrouw!* wat heb ik met
 u te doen? *Joh. 2 vs. 4.*
 Abl: *tót de Vrouw* zeide hy: ik zal
 zeer vermeenigvuldigen
 uwe smerte. *Gen. 3 vs. 16.*
Ten

Ten derde van het onzydig Naamwoord VOLK.

- Nom: *Het Vólk* zal op den Berg Sinaï niet
kunnen klimmen.
Exod. 19 vs. 23.
- Gen: En Mozes kwam en
riep de Oudsten *Des Vólks.* *vs. 7.*
- Dat: En de Heere gaf *Den Vólke* genade *11 vs. 3.*
- Acc: En hy heiligde *Het Vólk.* *19 vs. 14.*
- Voc: *O! myn Vólk!* die u leiden verleiden u,
en den weg uwer Paden
flokken zy in. *Jer. 3 vs. 12.*
- Abl: En hy zeide *tót het Vólk.* *Exod. 19 vs. 15.*
-

Ten Vierde, van het Eigen Naamwoord GOD.

- Nom: Maar die dit alles
gebouwd heeft is *Gód.* *Hebr. 3 vs. 4.*
- Gen: Maar nu is de
Rechtvaardigheid *Góds* geopenbaard ge-
worden zonder de Wet. *Rom. 3 vs. 21.*
- Dat: Geef dan den Kei-
zer dat des Keizers
is, en *Góde* dat *Góds* is. *Matth. 22 vs. 21.*
- Acc: Ik dank mynen *Gód*, uwer altyd ge-
dagtig zynde in myne gebéden. *Filémon. vs. 4.*
- Voc: Maar tót den Zoon zegt hy:
uw Troon *O Gód!* is in alle Eeuwigheid. *Hebr. 1 vs. 8.*
- Abl: Genade zy u-lieden
en Vrède--*van Gód* onzen Vader, en den
Heere Jézus Christus. *1 vs. 3.*
Ten

Ten vyfde, van den Eigen-naam, ABRAHAM.

Nom:	En	<i>Abraham</i> besneed zynen Zoon Izaäk.	<i>Gen. 21 vs. 3.</i>
Gen:	Toen	zeide hy: ik ben <i>Abrahams</i> knecht.	-- 24. vs. 34.
Dat:	En	Efron de Hethiter antwoordde <i>Abraham.</i>	-- 23 vs. 10.
Acc:	En	Abimelech riep <i>Abraham.</i>	-- 20 vs. 9.
Voc:	En	hy zeide tót hem: <i>Abraham.</i>	-- 22 vs. 1.
Abl:	Voorder	zeide Gód tót <i>Abraham.</i>	-- 17 vs. 9.

Van

Van Spel- en Spraak- en Dichtkunst dus, in Dicht,
Een weinig plaats op wat Papiers beslaagen,
En meerendeels Bejaarden voor gedraagen,
Opdat de Jeugd door hen werde onderrigt,

Door Onderrigt, geweest tót de Pligt
Om 't Goed en Zoet der Kunsten na te jaagen.
Mogt' dit genoeg aan Oud en Jong behaagen,
Ik gawe eerlang een ander Werkje in 't licht.

Ik wilde in 't kort ook laag're Toonen zingen,
Wel meest ten dienst' van teed're Jongelingen,
Of voor de Jeugd van beiderlei Geslacht;

Ik wilde in 't kort hunn' Zinnen nóg wat slypen;
Vraags-antwoordswyze, als anders, bygebragt;
Opdat het elk te ligter mogt' begrypen.

5

1

15
12

